

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 40 K. Letno 480 K.
Inozemstvo:
Mesečno 50 K. Letno 600 K.
Oglasi: enostopna mm vrsta za
enkrat 2 K, večkrat popust.

JUGOSLAVIJA

Plačano do
Ljubljana, Licijalna knjižnica
Pavšalni franko

Uredništvo:
Wolfova ulica 1/1. Telefon 360
Uprava:
Marjin trg 8. Telefon 44
Rokopisi se ne vračajo.
am je priložiti znamko
za odgovor.

Finančni minister o naši valuti.

Beograd, 15. okt. (Izv.) Finančni minister dr. Kumanudi je danes na potovanju v London prišel v Zagreb, kjer je imel z dopisnikom »Riječi« razgovor o finančnem položaju naše države. Dr. Kumanudi je dejal, da se sedaj reorganizira naša Narodna banka, ki je bila doslej samo emisijski zavod, odsele p bo imela tudi devizni oddelček. Glede slabega stanja naše valute je rekel minister, da je eden glavnih vzrokov naš premajhen uvoz, ki se pa zaradi draginje pri nas ne more dvigniti. Druga ovira izvoza so naše slabe prometne razmere. Ameriški dolar bi mogel biti važno sredstvo, da se naša valuta popravi. Zadnji čas pa se je spošno opazilo, da so nekatere naše banke organizirale kupovanje dolarjev od naših izseljencev v Zedinjenih državah za dinarje. Te dolarje so potem banke prodajale na svetovnem trgu, zlasti v Londonu in Parizu, vsled česar se je dotok dolarjev v našo državo znatno zmanjšal. Proti takemu postopanju je treba organizirati uspešno propagando, naj bi naši izseljenci pošiljali dolarje naravnost domov. Gospod minister se je nato informiral o današnjem stanju tečajev na zagrebški borzi in obžaloval, da je Zagreb popolnoma odvisen od dunajskega trga.

to pa zaradi slabih telefonskih zvez. Minister je omenil, da je zahteva po tujih devizah pri nas zelo majhna, da pa se kljub temu tečaji čvrste. Večina trgovina z devizami že upliva ugodno, tako da tečaj naše valute ni še bolj padel. — Kar se tiče novega posojila v inozemstvu, je izjavil dr. Kumanudi, da je bila naši državi stavljenih več ponudb, od katerih je bila najugodnejša ona, ki jo je stavila skupina london-skih bančnikov. Glede višine tega posojila ni dal minister nobenih podatkov, izjavil pa je, da so pogoji, pod katerimi bi se to inozemsko posojilo dalo skleniti, veliko boljše, kot pa višina zneska. Izgleda, da se bo to vprašanje ugodno rešilo. — O državnem investicijskem posojilu je dejal dr. Kumanudi, da je po podatkih, ki jih je doslej prejelo finančno ministrstvo, podpisanih 300 milijonov dinarjev posojila. Mnogo podatkov še manjka, tako izgleda, da bo končno število veliko večje.

Zagreb, 15. okt. Včeraj ob eni popoldne je potoval skozi Zagreb finančni minister dr. Kumanudi v spremstvu šefa svojega ministrstva. Na kolodvoru so pozdravili g. ministra zastopniki delegacije finančnega ministrstva.

Aretacija ponarejevalca ameriških čekov v Zagrebu.

Zagreb, 15. okt. (Izv.) Tukaj je prijel zakonit bankir Jakob Maler, ki je skupaj z bratom Hugonom Malerjem zadnje čase prodal za približno

15.000 dolarjev ponarejenih ameriških čekov in ki je zaradi tega prišel navskriž z zakonom.

AVSTRIJSKI KANCELAR O USPEHU BENEŠKE KONFERENCE.

Budimpešta, 14. okt. Avstrijski zvezni kancelar dr. Scheber je pred podpisom zapisnika o sporazumu doseženem na beneški konferenci, izjavil, posebnemu poročevalcu Madžarskega korespondenčnega urada, da je izid konference pokazal, da zastopnike obeh držav navdaja stremljenje po odstranitvi ozlovoljenja, ki se je sedaj pojavilo. Trdno upamo, je rekel zvezni kancelar, da se bo razmerje med Avstrijo in madžarsko dalo razviti in izpolniti prijateljskim putem.

ZOPET MILJARDERSKA DEFRAVDACIJA NA DUNAJU.

Dunaj, 15. okt. Kakor poročajo listi, so že nekaj dni v finančnih krogih razširjene govorice, da je neki inozemski funkcionar, ki ni član kakega poslanstva, izvajal velike operacije z devizami in pri tem veliko izgubil ter da cenijo izgube na eno milijardo kron. Primanjkljaja ni mogel poravnati. V finančnih krogih pa ne verujejo, da bi dunajski trg imel vsled tega velike izgube, ker velja ta funkcionar kot zelo premožen in se v njegovi poesti nahajajo zelo dragoceni dragulji.

Dunaj, 15. okt. (Izv.) Listi se obširno bavijo, da je neki član angleškega poslanstva na Dunaju vsled ponesrečenih borznih spekulacij zapustil Dunaj z nad eno milijardo kron nekritih obveznosti. Govorijo se, da gre za angleškega voljškega atašea sira Thomasa Cunninghama. Danes demitirata angleški poslanštvi na Dunaju in v Pragi te vesti in izjavljata, da ni nikakega povoda za take domneve, ker se polkovnik Cunningham ni udeleževal takih transakcij. V finančnih krogih pa še vedno trdijo, da je mednarodna visoko stoječa oseba spekulirala in zapustila Dunaj, ne da bi poravnala svoje obveznosti, ki znašajo stotine milijonov. Cunningham se je danes povrnil iz Prage.

Kljub demitilji objavlja nocojšnji »Abend« naslednje podrobnosti o zadevi: Angleški polkovnik Cunningham je imel pri 30 raznih velikih in srednjih bankah, delniških in zasebnih, konte, naložil pa je le malo denarja ali celo nič, toda vsaka banka si je šela v čast, da je mogla poslužiti Cunninghama. Ker je ataše računal, da se avstrijska krona zboljša, so se zadnje čase njegovi dolgovi vedno bolj večali. Ponovno so ga opominjali in je včasih tudi poravnal manjše zneske, večjih pa ne. Najbolj so oškodovane Verkehrsbanka, Bankverein in Kreditni zavod za trgovino.

ŽELEZNIŠKA KONFERENCA.

Beograd, 15. okt. (Izv.) Na konferenci delegatov vseh železniških ravnateljstev v lildži pri Sarajevu se je razpravljalo o novih železniških tarifih, ki stopijo s 1. januarjem 1922 v veljavo.

NAŠA VALUTA V CURIHU.

Curih, 15. okt. (Izv.) Deviza Zagreb je danes padla pod 2 in je notirala 1.90.

POŠTARSKA ŠOLA.

Beograd, 15. okt. (Izv.) Vpisovanje v poštarsko šolo se je podaljšalo do 1. novembra t. l., ker se je doslej javilo premalo gojencev, ki so dovršili šest gimnazijskih razredov.

GLAVNA KREDITNA ZADRUGA ZA POLJEDELCE

Beograd, 15. okt. (Izv.) Ministrstvo za poljedelstvo je sklenilo, da se osnuje glavna kreditna zadruga pod nadzorstvom države.

SESTANEK KRALJA S KRALJEVIČEM JURIJEM V PARIZU.

Beograd, 15. okt. Kraljevič Jurij, ki je po svojem bivanju na Češkem dopel v Švico, je nekaj časa ostal v Lausanne. Te dni si je ogledal simplonski tunel. V kratkem odide v Pariz, kjer se sestane s svojim bratom kraljem Aleksandrom.

NARODNA SKUPŠČINA.

Beograd, 15. okt. Predsednik narodne skupščine dr. Ivan Ribar je poslal notranjemu ministrstvu akt, kjer ga prosi, naj pozove narodne poslance v Beograd na sejo narodne skupščine, ki se vrši 20. oktobra.

Beograd, 15. okt. Danes je bila seja zastopnikov vladne večine, kateri je prisostvovala večina ministrov. Razpravljali so o sklicanju narodne skupščine. Z večino glasov se je sprejelo stališče, da se narodna skupščina skliče na redno zasedanje. Ta sklep se je imel informativen karakter. Končnoveljavno bo o tem vprašanju odločila vlada. Razpravljalo se je tudi o funkcijonarnih skupščinah ter o tem, ali bi se volili novi, ali bi ostali dosedanj. Tudi to vprašanje ni bilo rešeno ter se je odgodelo za kasneje. Končnoveljavno bo o tem odločil ministerski svet.

KUGA OB ČRNEM MORJU.

Stockholm, 15. okt. (Izv.) Po vesteh »Krasnaja Gazeta« je ruska obala Črnega morja proglašena za okuženo po kugi. Bolezen se je baje zanesla iz Carigrada.

SESTANEK SCHÖBER-BENEŠ.

Dunaj, 15. okt. (Izv.) Avstrijski zvezni kancelar dr. Schober in češkoslovaški ministrski predsednik dr. Beneš se sestane dne 24. t. m. v Budjovcih. Pri tej priliki bosta razpravljala poleg političnih tudi o gospodarskih vprašanjih.

VELIKE NEMŠKE DEMONSTRACIJE V GORNJI ŠLEZIJ.

Berlin, 15. okt. (Izv.) Iz Bratislave javljajo, da so se priredile tam velike demonstracije, katerih so se udeležili preko 100.000 oseb. Demonstrirali so proti nameravanemu razkosanju Gornje Šlezije. Kljub velikemu vznemirjenju je nemško prebivalstvo pokrajine mirno, bati pa se je nemirov s poljske strani. V Gornji Šleziji se nahaja baje mnogo poljskih vojakov in govori se, da je že prišlo do spopadov.

REŠITEV ŠLEZIJSKEGA VPRAŠANJA.

Berlin, 15. okt. »Vossische Zeitung« javlja: V diplomatskih krogih se govori, da bodo zavezniški v tork uradno naznanili nemški vladi odločitev glede Gornje Šlezije. Obenem se bosta nemška in poljska vlada pozvali, naj v četrtek pričnejo z zasedbo in upravo ozemelj, ki jih je zveza narodov prisodila Nemčiji ali Poljski.

Pariz, 14. okt. »Agence Havas« poroča iz Londona: Balfour je v ministerskem svetu v daljšem govoru izjavil, da je svet zveze narodov vpošteval edinole rezultate ljudskega glasovanja v Gornji Šleziji, pri čemer si je zlasti prizadeval, zabraniti ustanovitve politične meje, ki bi tvorila gospodarsko pregrado. Angleški kabinet je brez pridržka pritrdil rešitvi zveze narodov, ki jo smatra za pravično delo. Anglija zatorej z odločitvijo meje sprejema gospodarska priporočila zveze narodov. Dokončni sklep angleške vlade glede postopanja pri notificiranju sklepa zveze narodov se bo storil šele v ponedeljek zvečer. Potrjuje se, da so zavezniški načeloma gledi predloga ministrskega predsednika edini. Po tem predlogu se sestane poslaniška konferenca v soboto ali v ponedeljek. V Berlinu in v Varšavi bi se potem mogel sklep notificirati v tork in medzavezniška komisija bi ga mogla v Opolah izvesti v četrtek. Angleški kabinet je francosko vladno obvestil o sprejemu odločitve zveze narodov.

PREDSEDNIK NAŠE RAZMEJITVENE KOMISIJE Z AVSTRIJO V BEOGRADU.

Beograd, 15. okt. Predsednik naše komisije za razmejitve z Avstrijo general Plivelič je dopel v Beograd, da poroča vladi o težkočah, katere ima naša komisija pri razmejitvi. Eden najvažnejših razlogov za nesporazum je vprašanje meje pri Dravogradu. Stališče naše komisije v tem vprašanju se ne strinja z zahtevami Avstrije.

DANKLOVA MONARHISTIČNA ZAROTA NA TIROLSKEM.

Innsbruck, 15. okt. Socialno-demokratsko glasilo »Innsbrucker Volkszeitung« objavlja natančne podatke o organizaciji prevratnega načrta. Pučisti imajo baje polno orožja, ki so ga ukradli iz državnih skladišč. Reprezentativni vodja monarhističnih zarotnikov je bivši generalni polkovnik Dankl. Zelo vplivna osebnost je posvečen škof Weitz, ki ima nalogo, vzpodbujati duhovništvo k monarhistični agitaciji.

PRVA ŠTEV. PROTICEVEGA »RADIKALA« IZŠLA.

Beograd, 15. okt. (Izv.) Danes je izšla prva številka Proticevega lista »Radikal«. Na prvem mestu je Proticev članek »Naše nejevolje«. Poleg tega vsebuje prva številka še mnogo zanimivih sestavkov, v katerih se bica sedanjí vladni sistem.

MADŽARSKA ZAROTA V BRATISLAVI.

Bratislava, 15. okt. (Izv.) Policija je izvedla mnogo hišnih preiskav in pri tem prišla 6 Horthyjevih častnikov, o katerih se je ugotovilo, da so bili v zvezi z raznimi iredentističnimi društvi na Madžarskem. V kratkem bi imel izbruhniti političen prevrat.

Tišina pred vinarjem.

V zvezi s kraljevim povratkom v domovino pripravljajo vse velike stranke svoja strankina zborovanja, na katerih bodo odločevale o programih in smernicah svojega dela.

To dejstvo je pomembno. Vse stranke se pripravljajo na jesensko politično borbo. Zavedajo se, da bo odločitev, ki bo padla to jesen važna, da, naravnost odločilna za bodoči razvoj tako naših notranje-, kakor tudi zunanje-političnih odnošajev.

Vladni strank ne vodi nikaka ideja več. Breznačelnost njihovega vladanja postaja vsak dan jasnejša. Kar pred očmi vse državne javnosti se pogajajo med seboj in skušajo doseči kompromis, ne morda med poedinimi načeli, temveč kompromis glede razdelitve moči in denarja. Vsaka stranka skuša ohraniti svoje pozicije, jih utrditi in obenem oslabiliti svoje »prijatelje« v vladni koaliciji. Najhujše je ta borba med demokrati in radikali, ki se je razvila v pravcata židovsko-kupčijska pogajanja.

Včeraj bi morala iziti prva številka Proticevega »Radikala«, s katerim hoče ta spretni politik uveljaviti svoja politična načela v širši javnosti. Hoče doseči revizijo ustave, proti kateri se demokrati branijo z vsemi štirimi, ker bi jim revidirana ustava golovo ne garantirala vseh onih predpravil, ki jih uživajo danes in bi jim ne garantirala trajne oblasti v državi. Ko so skupaj z radikali izglasovali, ali bolje kupili sedanjó ustavo, so pridigali, da se bo s sprejetjem ustave zboljšal naš zunanje-politični položaj, da se bodo uredile razmere v notranjosti naše države, da se bo dvignila naša valuta itd. itd. Vse te napovedbe gledajo danes kot kruta ironija na resnično stanje. Kar se tiče zunanje-političnih odnošajev, so danes slabši, kot kdaj popreje in doživljamo poraz za porazom. Razmere v notranjosti države so se poslabšale. Medsebojno sovražstvo med narodom dosega že naravnost državni nevarno višino. Valuta je padla in draginja je vsak dan večja. To so uspehi slabe ustave, proti kateri smo se mi tako dosledno borili in za katere zboljšanje se hočemo boriti.

Demokrati sedaj pridigajo, da bi revizija ustave ustvarila novo ustavno borbo. To je seveda puhlo besedičenje, kot je bilo puhlo besedičenje njihovo obljubovanje pred in pri sprejetju ustave. Resnica je ta, da ravno sedanja slaba ustava povzroča ustavno borbo, ker se bodo vsi, ki mislijo resnično dobro za državo, toliko časa borili za revizijo ustave, dokler ne bo dosežena.

Akcija Stojana Protića zasleduje ta cilj. In dasi se v vseh podrobnostih ne moremo strinjati z njim, jo vendar smatramo za dobro in koristno kot nujen most v boljšo bodočnost.

PAKT MED FAŠISTI IN SOCIJALISTI V ITALIJI.

Milan, 15. okt. Na današnji seji socialističnega kongresa so zastopniki Občne delavske zveze priporočali edinstvo strank. Turatti je zavračal misel maksimalistične akcije in je naglašal, da more biti v gotovih razmerah dolžnost stranke, da se udeleži vlade. Pozivljal je k edinstvi, kakor bi razkol mogel biti jako nevaren. — Medigilani se je zavzemal za edinstvo strank ter je hvalil Ljennina in Trockega, ki sta bila o Italiji slabo poučena. Zogovarjal je pakt med fašisti in socialisti, čigar pomen je povdarjal. — Na nočni seji se je glasovalo o resolucijah. Resolucija Serrati - Barattano (edinstvena maksimalista) je dobila 47.628 glasov, resolucija Tratti - Baldesi (pristasi koncentracije) 19.916, resolucija Aleksandri - Ziloschi (srednja stranka) 8030 in resolucija Maffi - Lazzari (secesionista) 3763 glasov.

BIVŠI AMERIŠKI FINANČNI MINISTER V BEOGRADU.

Beograd, 15. okt. Zastopnik ministrskega predsednika Marko Trifković je sprejel danes dopoldne g. Wanderslipo, bivšega ameriškega finančnega ministra in enega izmed najbolj uglednih ameriških finančnikov. Nocoj priredi predsedništvo vlade v Častniškem domu banket na čast g. Wanderslipo.

RAZPUST BUDJENJEVE KOVNENICE.

Dunaj, 15. okt. (Izv.) Ukrajinski tiskovni urad poroča: Konjenica generala Budjenina se v kratkem razpusti, ker primanjkuje konj. Nad 70 odstotkov vojakov je brez konj, ker so živali ali poginile, ali pa so jih porabili za prehrano. Moštvo se je že skoraj popolnoma razkropilo po vaseh.

ODKUP DELOVNE DOLŽNOSTI V RUSIJI.

Stockholm, 15. okt. (Izv.) »Krasnaja Gazeta« javlja, da bo v kratkem izdana naredba, s katero se uvaža davek za delo kot nadomestilo za dosedanje delovne dolžnosti. Zdi se, da ima ta naredba v praksi ta namen, da se delovne dolžnosti da odkupiti z gotovo vsoto.

PREPREČENA STAVKA V NEMŠKI KOVINSKI INDUSTRIJI.

Berlin, 15. okt. Mezdno gibanje v kovinski industriji v Berlinu, kjer

bi se v kratkem imela napovedati stavka, se je ustavilo po daljših pogajanjih med nameščenci in industriji. Dosegel se je sporazum, po katerem velja za mesec oktober določeni mezdni poviški tudi za november in december t. l.

Borzna poročila.

Beograd, 15. okt. Valute. Dolarji 65, francoski franki 470, leji 58. Devize. London 258, Pariz 470, Praga 75, Dunaj 270, Berlin 48.50, Milan 255.

Dunaj, 15. okt. Tedenca današnjega deviznega trga je slaba. Deviza Newyork je notirala 2645, Berlin 1790—1800, Praga 2030, Varšava 61, London 10.100, Curih 44.900, Pariz 19.100, Bukarešta 1975, Budimpešta 395.

Curih, 15. okt. Berlin 3.60, Newyork 520, London 20.15, Pariz 37.80, Milan 20.75, Praga 5.75, Budimpešta 0.80, Zagreb 1.90, Bukarešta 3.90, Varšava 0.15, Dunaj 0.27, avstrijske krone 0.20.

+ Delnice južne železnice. Na zadnji skupščini delničarjev južne železnice je bilo zastopanih 430.000 delnic, od katerih je 3000 v rokah Madžarov, 77.000 v rokah Avstrijcev, 90 tisoč v rokah Italijanov in 260.000 depoziranih v Švici, ki itak pripadajo skoro vse Italijanom. Iz tega je razvidno, da je večina delnic južne železnice v rokah Italijanov.

+ Eksportni krediti v Romunski. Romunska vlada je stavila romunskim velebankam predlog, da bi se žitni izvoz kreditiral s 50 odstotki. Eksportna organizacija obsega približno okoli 100 vagonov žita. Bančni konzorcij je pripravljen spustiti se v pogajanja. Pri istih so zastopane sledeče banke: Marmoroš, Romaneasca, Natiunei, Credit Roman, Chrissoveloni in Commerciala Romana.

+ Pobijanje draginje v Avstriji. Urad za pobijanje verižništva in navijanja cen je zadnja dva dni že večkrat posloval v zmislu izdanih naredb deželne vlade. V več primerih so bila zaplenjena za izvoz namenjena živila. Blago je namenjeno samo za prodajo na javnih trgih. Nadalje se je v več primerih posrečilo, preprečiti izvoz važnih potrebščin, tako čevljev, obleke, itd.

Danes v veliki dvorani hotela „Union“ ZABAVNI VEČER „Dobrodelnega društva tiskarjev“
Sodelujejo člani kr. opere in drame. Godba Dravske divizije pod osebnim vodstvom g. kapelnika dr. Čerina.

Narodno vprašanje primorskih Jugoslovenov.

Dopisnik milanskega »Avantija« je imel razgovor z poslancom dr. Stangerjem iz Opatije o sedanjem razpoloženju Jugoslovanov na Primorskem. Prinašamo članek, ker dobro povdarja razliko med obljubami in dejanji italijanske vlade napram primorskemu ljudstvu. Napačno pa bi bilo misliti, da italijanska socialistična stranka resno in objektivno zasleduje želje in potrebe našega ljudstva na Primorskem. Stališče, ki ga zavzema navedena stranka v Trstu samem je povsem nasprotno pravičnosti in svobodi. Vidimo, da sodeluje ital. soc. stranka na Primorskem pridno z delom vlade, nacionalistov in fašistov. Ona namreč razširja ideje brezbrzičnosti in omalovaževanja narodnostnih zahtev in raznaroduje direktno psiho našega proletariata v mestih in na obali. Baš te dni priobčuje tržaški »Il Lavoratore« programatično izjavo o narodnostnem vprašanju, s katero hiti opravičevati obtožbe laškega časopisa o stikih s slovanskimi nacionalisti. Pravi, da so komunisti na podlagi svojih osnovnih teorij načelni nasprotniki drobljenju držav in nimajo nobenega interesa, da se Julijska Benečija odcepi od Italije. Toliko, da osvetlimo častnikarsko sentimentalnost »Avantijevega« dopisnika.

Dr. Stangerjev razgovor se glasi: Srečen bi bil, ako bi mogel izjaviti, da so Jugosloveni v Istri zadovoljni s sedanjim političnim položajem. Ali, bridko so razočarani vsled politike vlade napram njim, ker lepim obljubam slede vedno dejstva, ki govore različno in jasno, tako da smo prepričani, da nam je vlada nasprotna in da se nahajamo izven zakona. In res izjavljajo v višjih krogih izrečno in neprikrito, da je v interesu Italije, da se Sloveni Istre politično oslabiljo, ko so postali marjčina; v nižjih krogih pa dopolnjujejo vladni program z samovoljo in nasiljem in ga izvršujejo z vso verno.

Od vsega tega vlada ni prav ničesar izvršila.

Sforza in Giolitti sta nam ponovno govorila o »svobodi«, s katero se ponaša Italija in ki »služi drugim dežclam lahko za zgled, o »toli pravičnem in dobrohotnem postopanju, da ne bomo obžalovali, da nismo več politično združeni s plemenski bratje«. Govorila sta o obzirnosti do našega rodu, o »armonije, do udruženj in kulturnih ustanov, do jezika, običajev. Tudi so nam obljubili, da odprejo zopet vse ljudske in srednje šole in da ustanove še nove.

Da, zaprla je celo še druge naše šole in gimnazije, odpravila naše učitelje, duhovne in uradnike slovanske narodnosti, je nagnala divje fašiste na nas in dala po njih uničiti in sežgati najlepše knjižnice v Istri, čitalnice, privatna stanovanja, in niso prizanašali niti cerkvam.

Kar se tiče nas, moram vam izjaviti, da so prvi čini vandalizma vzbudili v nas žalostno presenečenje, ker smo imeli jako vzvišeno mnenje o naobzabi in duši italijanskega naroda. Ko je minulo prvo presenečenje, se je začela duša ljudstva upirati, ali znala je tudi zakrivati čustva jeze in gnusa.

Sedaj se nahaja duša ljudstva v razdraženju, ki le okreplja voljo do odpo-

ra, vzpodbuja k borbi za rešitev lastne dedščine in lastne narodne posebnosti in oživlja ljubav do lastne pravične stvari in utrija vero in končno zmagavo.

— Z nasiljem ne uspe vladi nikdar, da bi oslabil našo narodno zavednost; nasprotno, nasilje jo bo le krepilo. Kar se nam prizadevuje hudega, to je na škodo državi sami, in sicer radi tega, ker silno razburja duhove in zmanjšuje tisto razpoloženje pri večini ljudi za miroljubno sožitje, a neti in goji sovraštvo med plemenoma. Tako na avno posledice vsakega tlačanja bi morali razumovati in ceniti vsi ter opustiti ono brezsmiselno in smešno obtožbo, naperjeno proti učiteljem in duhovnikom, češ, da le-ti tirajo protitalijansko propagando.

— Jeli res, da se smatrate za irendentiste, ko toli težavno prenašate to novo stanje stvari?

— Ne. Resen in pozitiven narod smo, ki zna računati z realnostjo in spoznava jasno svoj položaj. Naše upanje, da se uveljavi pravica samoodločbe, nas je varalo in sedaj nam kaže računati z dejstvi, ki so kakor zgodovinska potreba, ki se ji je treba prilagoditi. Vsa naša stremiljenja se morejo izraziti v dveh besedah: svoboda in pravica! Mi ne zahtevamo drugega, nego da se postopa z nami kakor z drugimi državljani: enake pravice, enake dolžnosti. Hočemo, da se spoštuje naš jezik, naši običaji in šege in svobodni razvoj in prosveti in v gospodarstvu primerno naši narodni individualnosti. Z jugoslovenskim narodom nas spajajo vezi krvi, jezika in čustev, kulture in zgodovine.

Naš delovni program v parlamentu je objavljen v izjavah, podanih na početu zasedanja. Začrtan je le v splošnih in načelnih potezih. V narodnem obziru izvira iz našega posebnega stališča v državi, a v gospodarsko-socialnem obziru se naslanja na pretežno večino kmetskega in delavskega življa. Naše delo: pospeševanje in varstvo prosvetnih in gospodarskih koristi; sodelovanje, četudi le skromno, za doseganje idealov človečanstva, socialne pravičnosti in napredka.

Preveč se tudi zavedamo neenakosti moči, da bi svoje glavno vztrajali na brezplodnem stališču pasivnega odpora. Dozdeva se nam celo možno, da bi aktivno sodelovali na parlamentarnem delu in bi s treznim, nepristranskim kriterijem proučili vsak problem, pripravili, podpirali vsako dobro inicijativo, naj že prihaja od katerekoli strani, torej tudi od strani vlad, ki imajo sprejemljiv program. Nadejamo se celo, da bomo prej ali slej imeli povoda, glasovati zaupanje vladi, ko se le-ta sestavi iz strank, ki nam stoji bližje, in zlasti, ko se bo »Osrednji Urad za nove pokrajine« upravljal z objektivnostjo in narodno nepristranostjo, ne pa s strankarskim duhom in z avstrijsko in predvoljno duševnostjo.

— Prepričan sem, da nas bodo zastopniki italijanskega ljudstva v parlamentu poslušali in da nas kake skupine vzamejo v obrambo, kar bo le obramba prava in pravice naše do življenja.

Naše ljudstvo je proletarski narod, vzgojen za red, za delo, za spoštovanje zakonov, in občuduje vse, kar je dobrega in lepega pri drugih. Ali, tudi ljubav do lastnega jezika in do vsega, kar ustvarja in dviga narodno zavest, je v nas posebno silna.

Nikdar, ob nobeni priliki, ne zavijemo roba svoje zastave. Vihra fašizma premine in poprimemo se na novo svojega dela za pridobivanje somišljenikov z okrepitvijo svojih zavodov in z vzgojo našega ljudstva v materinem jeziku. Daleč od nas pa je misel, da bi prezirali druge jezike; ali, zahtevali bomo odločno, da se spoštuje naš jezik, ki ima slavne tradicije in neizbrisno zgodovino.

Kulturni škandal.

»Slov. Narod« d. d. 14. oktobra poroča iz Beograda, da je navzlic vsein svarišom prof. Voglar imenovan ravnateljem na ženskem učilišču v Mariboru. Če je dejstvo resnično in ne »raca«, ne morem tega imenovati drugače, kakor kulturni škandal. Nikdar ni mož poučeval na učiteljskih, ki imajo svoj lasten ustroj, nikdar ni do zdaj pristoval kakemu nastopu, nikdar ni spisal kakoga pedagoškega članka, izpit ima za klasične jezike, je izmed vseh kompetentov najmlajši, kratkoma vsak učitelj more po svojih predstidijah bolje voditi tak zavod, kakor imenovani g. profesor. Vse to je tudi upošteval višji šolski svet ter popolnoma upravičen predlagal med tremi prosilci g. Voglarja na tretjem mestu. Razventega mu je »Straža« očitala in mu še očita naravnost gorostasne stvari, ne da bi se g. profesor sploh odzval.

Vsa ta dejstva gotovo ne govorijo v prilog novega ravnatelja. Toda g. Voglar je še danes zvest pristaj JDS, zato je postal, če je res, navzlic odklonilnemu stališču višjega šolskega sveta, ki gotovo ni klerikalni, ravnatelj na zavodu, ki mu je po celim ustroju popolnoma tuj. Vsa odgovornost za ta kulturni škandal zadene ministra dr. Kukovca in dr. Zerjavo.

V obrambo prof. Favaia, ki so ga na mah, brez zaslišanja odпусти iz službe, dasiravno se že celo leto ni več pečal s politikom, je napisal v »Taboru« neznan članek pod pseudonimom »JDS« članek, ki mu gre vsa čast. Ako bi imeli vsi — posebno voditelji demokratske stranke — tako poštena načela, kakor jih razvija tam g. članek, bi ta stranka ne prišla nikdar tako na rob propada. Med drugim čitamo tam tudi sledeča stavka: »Morda s tem ne bo zadovoljen vsak naš človek, zlasti ne oni, ki meni, da se politika lahko vodi brez vsake etike. Taka politika se vedno masčuje nad lastnimi pristaši.«

Podpišem z obema rokama. Politika, ki se prostutira za vsako malenkost, ki tepta vsako poštenje, prezira vsako nasprotno mnenje, bije v obraz vsakomur, ki se drzne oporekati, ki se ne meni ne za merodajne činitelje, ne za javno mnenje, taka politika se mora sama priversti ad absurdum. Kakor sta izginila iz političnega obzorja zloglasna dr. Sušteršič in Lampe, istotako mora doživeti dr. Zerjavo politika pri volitvah drug, še bolj porazni — Agro - Merkur. — un.

Valutni špekulanti

Naj se demokrati perejo kakor vedo in morejo, eno je gotovo: njihova vlada je pogrešila, ker je na golo zadržila, da banke niso imele namena kršiti navedbe in škodovati državi, odredila, da se morejo vsa denarna pi-

smi, ki so bila odposlana po 25. sept. prizadetim bankam vrniti. Kaj se to pravi: niso imele namena? Kdo je tako naiven, da bi kaj takega verjel čituskim bankam? Ravno tako ne more držati trditev, da banke morda niso vedele za prepoved ministrstva, ki je stopila v veljavo 25. septembra. Ne poznanje zakona vendar ne opravičuje krivde! Če bi bilo tako, bi se moralo prej ozirati na male tihotape, ki imajo manj prilike se pravočasno seznanjati z raznimi naredbami.

Dejstvo je, da je nastopila prepoved izvažanja tujih valut 25. septembra in da so zagrebške in beogradske banke odposlale denarna pisma po 25. septembru. Ako bi imele dovoljenje, bi šle njihove pošiljke naprej, kakor so šle naprej vse pošiljke pred 25. septembrom. Vlada pa je odredila, da pošiljke po 25. septembru, ki so bile na ljubljanski pošti ustavljene, ne smejo iti naprej na naslove. Torej je krivda jasna in potrjena in bi se odpošiljateljcem ne smela vrniti pošiljke, marveč konfiscirati in postopati po zakonu. To je jasno vsakemu otroku, samo »Jutro« in »Slov. Narod« se nekako čudno zvijata, kakor bi se bala zameriti čituskim bankam v Zagrebu in Beogradu. Vladnim ukrepom pa se ne čudimo, ker je današnja vlada kapitalistična, ki se boji zameriti bankam. Ona preganja samo male tihotape, velike pa pusti na miru. Od teh jej zadostujejo zagotovila, da niso imele namena kršiti zakona in škodovati državi. Priuj!

Varšavsko pismo.

V zadnjem času so poročala moskovska poročila, da se je razmerje med sovjetsko Rusijo in Poljsko poslabšalo. Govorilo se je celo o predstojećem ukinjenju diplomatskih odnosov in celo o skorajšnjem izbruhu nove rusko - poljske vojne. Vsašemu poročevalcu se je iz interesirane strani zagotovilo, da so te vesti neosnovane. Varšavska vlada je bila poslala v Moskvo noto, v kateri je postavila celo vrsto zahtev med temi oddajo zaklada zlata, katero se je določilo s pogodbo v Rigi. Na to noto, ki ni bila časovno omejena, je odgovoril Čičerin s protizahtevami, ki so se nanašale na dozdnevno intenzivno protiboljševsko propagando, ki se je razpasla po Poljski ter na protirevolucionarne bande, katere so nemoteno delovale ob rusko-poljski meji ter večale v sovjetski Rusiji obstoječe lakote z ustavljanjem žitnih vlakov.

Poljski zunanji minister Skirmut je v usmenem pogovoru s sovjetskim poslanikom Karahazom v Varšavi kakor trdi v posebni novi noti na Čičerina izjavil, da moskovska vest v podpiranju protiboljševskih tolpe ne odgovarja resnici, da je Poljska napram delovanju Sarinkova, katerega Čičerin posebno navaja, popolnoma nevtralna. Skirmut je povdaril, da nima Poljska agresivnih namenov proti Rusiji in da končno le zahteva izvršitev mirovne pogodbe.

Razprave, ki so imele značaj precejšnje razdraženosti, po vsej priliki ne bodo dovedle do ukinjenja diplomatskih odnosov. Razumljivo je, da se Čičerin ne nahaja pri najboljši volji. Nova smer notranje politike sovjetske Rusije, v kateri se je nanovo pojavila »Čeka«, s številnimi umori naj-

boljših ruskih mož in znanih znanstvenikov, nehoti vpliva na sovjetsko zunanjo politiko. Z razpustitvijo versuskega podpornega komiteja se je omajala inostranska podporni akcija za stradalajoče pokrajine. Sovjetski Rusiji se dozdeva, da je zopet obdana z zunanjimi in notranjimi sovražniki in veruje v nove vojaške priprave inostranstva, posebno Poljske. Ta bojazen pa je neosnovana. Poljska ne more misliti na vojno, predvsem ker potrebuje za ureditev gospodarskih prilik nujno miru. Vsekakor pa zahtevajo gospodarski interesi Poljske izpolnitev rusko-poljske pogodbe. Na tem mora poljska vlada vztrajati.

Posebno važnost polaga poljska vlada pregovorom z baltičskimi državami. S kompetentne strani se naglašja, da se isti nanašajo na izključne nevojne zadeve. Izven dvoma je, da imajo vse obmejne države Rusije skupne interese, katere morajo skupno zasledovati. Ti interesi so predvsem gospodarskega značaja. S—in.

Janko Šuklje:

Videant consules.

Časi se spreminjajo in mi z njimi, pravi starodavna prislovica. Da je resničen ta rek, vemo vsi, da pa se bodo kdaj spremenili časi in ljudje tako korenito in naglo, tega si ni mislil nihče. Svetovna vojna je uničila hiravo Avstrijo ter nam ustvarila utopijo — toli zaželjeno Jugoslavijo. Seve, zastoj ni bil ta dragoceni dar. — Gorja in solz je stal ogromno in v potokih je morala teči kri. A uresničile so se naše sanje, izpolnile se naše vroče želje in plahé nade. Vseh src se je polastilo nepopisno navdušenje, veselja je plakalo staro in mlado. Iz lišnih lin so zavihrale ponosno trobojnice, ulice in trge pa je polnilo osvobodeno ljudstvo, ki je tekmovalo med seboj v vsklikih radosti.

Te ure so prešle! Ehinost, sreča in sprava, ki so nam takrat bili tako mili gosti, so nas le prehitro zapustili. Niti tri leta nas ne ločijo od one nepozabne dobe, pa kaj vse se je zgodilo v tem kratkem času: Trsta, Gorice in Reke se je polastil nenasitni Italijan, oropajoč s tem našega najboljšega življa v materijalnem in idealnem pomenu besede. Vsled nečuvne malomarnosti smo zgubili slovenski Korotan, doživeli sramoto 10. oktobra. Nepazljivost odgovornih organov je zakrivila, da so se v Prekmurju vršile velike protidržavne demonstracije. Da razmere na Hrvaškem niso rožnate, je znano. Da vlada uporno gibanje v Makedoniji, vemo. In da so ob albanski meji na dnevnem redu boji, poboji in uboji, je stara reč. Ni vesela ta slika, a žal ni razveseljivo še marsikaj drugega. To in ono bi bilo lahko drugače in boljše urejeno. V mnogih uradih se posluje nepravilno in proti načelom pameti in vestnosti. Trati se zlati čas in denar. Ogrevati se za domovino pri bogatih pojedinah ni težko, toda napivanje v zakajenih pivnicah ne koristi ne zdravju, ne morali, ne narodni stvari. Zato pa se širi vedno bolj nepoštenost in nemoralnost. Ni čuda tedaj, da bolj in bolj pada vrednost našega denarja in da rastejo cene vseh predmetov, jeli to upravičeno ali ne, vedno bolj in bolj. In vidiš, kako da se vse tako trese ter ziblje in maje, se nehoti

Karel Capek:

R. U. R.

Helena: Vstopite.
Dr. Gall (vstopi): Dobro jutro, gospa Dominova. Kaj imate lepega?
Helena: Tukaj Radija, doktor.
Dr. Gall: Aha, naš dečko Radius. Torej Radius, napredujemo kaj?
Helena: Davi je imel napad. Razbijal je sohe.
Dr. Gall: Čudno, on tudi? —
Helena: Pojdite Radius!
Dr. Gall: Počakajte! (Pelje Radija k oknu, prikriva in odkriva mu z dlanjo oči in opazuje refleks na zenicah.) Glej, glej. Prosim iglo. Ali bučko.
Helena (mu poda bučko): Zakaž?
Dr. Gall: Tako. (Zbode Radija v roko, da se močno zgane.) Počasi, dečko. Lahko greste.
Radius: Delate nepotrebne stvari. (Odide.)
Helena: Kaj ste z njim delali?
Dr. Gall (sedé): Hm, nič. Zenice reagirajo. Povišana občutljivost in tako dalje — Oho, to ni bil robotski krč!
Helena: A kaj je bilo?
Dr. Gall: Hudič vedl. Trma. Besnost ali upor, jaz ne vem, kaj.
Helena: Ko bi vedeli, kako nas sovražijo. Ah Gall, so li vsi vaši Roboti taki? Vsi, katere ste nčili delati drugače?
Dr. Gall: I no, nekako občutljiviši so, kaj hočete? Bolj so podobni ljudem kot Rossumovi Roboti.
Helena: In je morda — tudi njih sovražstvo bolj podobno ljudem?
Dr. Gall (zgane z rameni): Tudi to je napredek.
Helena: Kam je prišel oni najlepši, močnejši, ki ste ga vi naredili — kako se je imenoval?
Dr. Gall: Robot Damon? Tega so prodali v Havr.
Helena: In naša Robotka Helena?
Dr. Gall: Vaša ljubljanka? Ta je še pri meni. Razkošna je in neumna kot pomlad. Z eno besedo za nobeno rabo.
Helena: Saj je vendar tako krasna!
Dr. Gall: Kaj veste vi, kako je krasna. Iz božjih rok ni prišlo delo, popolnejše od nje. Hotel sem, da bi bila podobna vam — moj Bog, kakšen neuspeh.
Helena: Zakaž nousep?
Dr. Gall: Zato, ker ni za nobeno rabo. Hođi kot v sanjah, mayo, brez življenja. — Moj Bog, kako more biti krasna, če ne

ljubi? Gledam jo in mraz me pretresa, kot da sem ustvaril pokveko. Ah, Helena, Robotka Helena, tvoje telo ne bo nikoli zaživel, nikoli ne boš ljubica, nikoli mati; te popolne roke se ne bodo igrale z dojenčkom in svoje lepote ne boš zagledala v lepoti svojega deteta —

Helena (si zakrije lice): Oh, molčite.
Dr. Gall: A včasih si mislim: Če bi se prebudila, Helena, samo za trenutek, ah, kako bi vskriknila od groze. Morda bi me ubila, mene, ki sem te ustvaril; morda bi vrgla s šibko roko kamen na te stroje, ki rode Robote in ubijajo ženskost, nesrečna Helena!
Helena: Nesrečna Helena!
Dr. Gall: Kaj hočete? Ni za nobeno rabo.
(Pavza.)

Helena: Doktor.
Dr. Gall: Da.
Helena: Zakaž se več ne rode otroci?
Dr. Gall: — Ne vemo, gospa Helena.
Helena: Povejte mi to.
Dr. Gall: Zato, ker se delajo Roboti. Zato, ker je delavnih sil preveč. Človek se je takorekoč preživel. Je skoraj — kot bi se — eh!
Helena: Povejte.
Dr. Gall: Kot da je priroda užalila izdelovanje Robotov.
Helena: Gall, kaj bo z ljudmi?
Dr. Gall: Nič. Proti prirodi se ne da nič narediti.
Helena: Zakaž Domin ne omeji —
Dr. Gall: Odpustite, Domin ima svoje ideje. Ljudje, ki imajo ideje, bi ne smeli imeti vpliva na stvari tega sveta.
Helena: In zahteva kdo, da se z izdelavo sploh preneha?
Dr. Gall: Bog obvaruj! Ta bi jo izkupil!
Helena: Zakaž?
Dr. Gall: Ker bi ga človeštvo kamenjalo. Veste, je pač udobneje prepustiti delo zase Robotom.
Helena (vstane): No, povejte, kaj če bi nekdo na mah ustavil izdelovanje Robotov —
Dr. Gall: Hm, to bi bil za ljudi strahovit udarec.
Helena: Zakaž udarec?
Dr. Gall: Ker bi se morali vrniti tja, kjer so bili. Samo da bi —
Helena: Recite.
Dr. Gall: Samo da bi bilo za povratek že prepozno.
Helena (pri cvetlicah Hallemeierja): Gall, so te cvetke tudi gluhe?
Dr. Gall: Gotovo, to so brezplodni cveti. Razumete, to so kulturne, umetno pospešene —
Helena: Uboge, gluhe cvetlice!

Dr. Gall: Za to pa so prekrasne.
Helena (mu poda roko): Hvala vam Gall; vi ste me ta kQ podučili.

Dr. Gall (ji poljubi roko): To se pravi, da me odslavljate.
Helena: Da. Na svidenje!
(Gall odide.)

Helena (sama): Gluhi cvet... gluhi cvet (se mahoma odloči). Nana! (Odpre vrata na levi.) Nana, pridi sem! Napravi ogenj v kamini. Hitro.

Glas Nane: No koj. Takoj!
Helena (hodi razburjena po sobi): Samo da bi bilo za povratek že prepozno... Ne!... Samo da bi... Ne, to je grozno! Moj Bog, kaj naj storim. — (Obstane pri cvetlicah.) Gluhi cveti, ali naj? (Odrguje liste.) Ah, moj Bog, naj bo! (Beži na levo.)
(Pavza.)

Nana (vstopi pri tapetnih vratih z naročjem drv): Naenkrat kuriti! Sedaj, polet! — Je že zopet ni, te vihre? (Poklekne in kuri kamini.) Poleti kuriti! Ta si še kaj izmislil! Kot da ni že deset let poročena! — No, pa gori, gori! (Gleda v ogenj.) Saj je kot majhno dete! (Pavza.) Niti koščka pameti nima. Sedaj poleti kuriti! (Nalaga.) Kot majhno dete. (Pavza.)

Helena (se vrne od leve in ima polno naročje posameznih popisanih papirjev. Ali gori, Nana? Pusti, kaj moram — vse to sežgati — (Poklekne k kamini.)

Nana (vstane): Kaj je to?

Helena: Stari papirji, grozno stari. Nana, ali naj jih sežgem?

Nana: Ali niso za nič?

Helena: Za nič dobrega.

Nana: Torej jih sežgite.

Helena (vrže prvi list v ogenj): Kaj bi dejala Nana, če bi bil to denar... Ogromen denar.

Nana: Dejala bi: sežgite ga... Prevelik denar je slab denar.

Helena (sežiga ostale liste): In če bi bila iznajdba, največja iznajdba na svetu —

Nana: Dejala bi: sežgite jo. Vse iznajdbe so zoper Boga. To je le norčevanje, hoteti izboljšati njegov svet.

Nana: Pustite, bom jaz sežgala.

Helena: Ne, ne, jaz moram sama. (Vrže zadnji list v ogenj.) Vse mora zgoreti. Pogled, ti plamen! Kot roke so, kot jeziki, kot postave. (Bije z grebnom v ogenj.) Ležite, ležite!

Nana: Je že po njih.

Helena (vstane, osupla): Nana!

Nana: Jezus Kristus, kaj ste sežgali?

(Dalle prihodnič.)

polasti vseh nepošteno mišlečih boja-
zen, kako dolgo da še bodo trajale te
pogubne razmere in kaj, da bo njihov
končni rezultat. Na dlani leži, da ži-
vimo v resnih časih, v katerih bi bilo
posebno potrebno, da smo složni in de-
lavni. Pa kako daleč se nahajamo od te
potrebne časovne zahteve! Se nikoli
se ni vodil tako strastno in grdo poli-
tičen boj kot baš sedaj. Od sile je že
pisava gotovih listov. Naj bi se smejal
človek ali zjokal nad lističem, ki pri-
naša članke, v kojih se dolgočasno po-
gosto menjavajo izrazi kot klika in
kloaka, kloaka in klika. Dober tek
imajo pač zvesti abonenti te vrste gla-
sila morale in prosvete. Ptujška afera
je hvala Bogu končana že pred tedni,
a vedno še bomo zadnje, predzadnje
in končne besede o tej zadevi. Čemu
in končne besede o tej zadevi. Čemu
tako besno in strupeno nasprotovanje
in sovraštvo, pri katerem se tako rado
pozabi misliti in delovati za dejansko
vitalne narodne in državne interese.

Obletnica 10. oktobra naj nam bo
resen opomin, da je spas edino le
v vestnem, složnem in smotretnem de-
lovanju. Prosta pot zato poštenim,
marljivim in sposobnim delavcem,
verizništvu, koristarstvu in protekciji pa
se naj nasprotuje z največjo od-
se ločnostjo. Varčuje naj se tam, kjer je
to na mestu, gradi in ustanavlja pa naj
se kulturne zavode in prepotrebne
šole, ki bodo vzgajale našo ukaželjno
mladino za koristne člane naše mlade
države. Ker le tako se bodo vrnili zo-
pet k nam edinstvo, sreča in sprava. Da
se pa vse to zgodi je treba mnogo
dobre volje, čuta pravičnosti, srca za
obči blagor in odločnih dejanj, ne pa le
lepih, a krasnih besed. Videant con-
sules!

Ing. arh. prof. Kregar Rado:

Moderna scenerija

Za uspešno prireditev vsake gleda-
liške predstave je potrebna poleg
igralcev, godbe, obleke itd. v prvi vr-
sti oprava odra z vsemi pripomočki, to
je scenerija. Ona je bistveni del, od ka-
tere zavisi uspeh in umetniška vred-
nost vsake uprizoritve.

Scenerija tvori ozadje, milje de-
janja in ga izpopolnjuje, ali pa izra-
ža in poudarja isto idejo. Ona je neloč-
ljiv del vsake predstave in je z njo
tesno združena; vsled tega ji mora biti
posvečena ista skrb, isto temeljito
studiranje, kod igre same.

Umetnik, kateremu je poverjeno to
delo, mora dramo, katero ima za in sce-
narij, natančno preštudirati in se rav-
nat povsem po navodilih režiserja, ki
tvori njeno dušo. V njem se koncen-
trirajo vse vodilne nitke.

Poleg tega pa mora umetnik ob-
vladati tehniko scenerije, perspektivo
odra in njene pripomočke in efekte,
arhitekturo, kostume, naravo ter celo
kulturno življenje dotične dobe ter se
mora tem momentom prilagoditi in jih
upoštevati.

Z ozirom na igro samo pa se mora
scenerija skladati z njenim bistvom in
načinom prednašanja. Je igra reali-
stična, naturalistična, tedaj mora biti
tudi scenerija njej odgovarjajoče na-
turalistična. Je pa drama simbolična,
potem pa mora biti tudi njeno ozadje
stilizirano in sme izražati naravo le
v toliko, kolikor je neobhodno potreb-
no, sme jo le označiti, v glavnem pa
mora poudariti in povečati simboliko
dejanja. Na ljubljanskem odru naj-
slabše so bile scenerije baletnih večer-
ov. Ni bolj nesrečnega kot naturali-
stično ozadje za klasičen ali modern
ples, ki je do skrajnosti stilizirano gi-
banje človeškega telesa in simbolizir-
ranje življenjskega izraza. To omenim
z ozirom na plesne večere ruskih go-
stov na ljubljanskem odru. »Umira-
jočega labuda« je plesala plesalka v po-
polnoma naturalistični gozdni sceni,
kjer je absolutno nemogoče. Vse druga-
čen uspeh bi dosegel isti ples recimo
od jezera v stiliziranem baročnem
parku ob luninem svitu. Če drugače
ni mogoča uprizoritev, bi zadostovala
za ozadje draperija.

Videl sem na Dunaju pred leti v
nekdanji dvorini operi balet »Cvetje
male Ide« (Klein Idas Blumen), kate-
rega ne bom nikoli pozabil. Vse je bilo
prilagojeno ideji, vse nji podrejeno
od plesa, gest, mimike, godbe in sce-
nerije, vse je izražalo pozicijo otroške
duše in njene fantazije: Cvetje, solnce,
metulji, žuželke, solnčni vodometi itd.
vse bujno krasno — pravilno.

Tem modernim zahtevam in prin-
cipom odgovarjajoč način aranžiranja
in scenerije je bil do zadnjega časa pri
nas pomanjkljiv. Igralo se je pri kuli-
sah, ki so bile ene iste za pet, ja še
za več, vsebinsko historično in tehni-
čno popolnoma različnih vpriporitev.
Lansko leto šele je zavel nov duh, ko
so začeli modernizirati slovensko
dramsko gledališče g. Sest, g. Rogoz
in g. Putjata. Sodelovanje umetnikov
g. Vavpotiča in v prvi vrsti g. Skruš-
njaja pa je izpopolnilo in dvignilo
aranžma na ono umetniško višino, na
kateri stoji danes in smo lahko na
njega ponosni.

Krasne, elegantne toalete in kostu-
mi gđ. Thalerjeve, gđ. Wintrove, g.
Saričeve itd., obleke najnovejšega kro-

ja gg. Šesta, Rogoza, Levčarja kažejo
izbran okus in eleganco in to je pra-
vilno.

Gledališki oder ni namenjen samo
visoki igralški umetnosti, ampak je
zrcalo časa in njegovega kulturnega
razvoja.

Pa tudi praktično in trgovsko se
mora izrabitati ta prostor namenjen le-
pim umetnostim. Ni je boljše izlozbe
za opravo, obleko, nakitje kot je tu.
Nobena firma ni v stanu napraviti si
slično privatno izlozbo. Tu je kom-
pletno, premišljeno in do skrajnosti
okusno postavljeno, aranžirano in raz-
svetljeno ter pride ravno z uporabo
do veljave. Poleg tega se navedejo na
plakatih in listih imena firm, ki so
dale gledališki upravi eno ali drugo na
razpolago. V drugih večjih mestih so
trgovci že zdavnaj spoznali vrednost
te reklame in stavijo gledališču vse po-
trebno na razpolago in to le proti
majhni odškodnini.

S tem pa na drugi strani celo po-
magajo upravi, ker zmanjšajo nabave-
ne stroške in omogočajo večjo varia-
cijo in luksurijsnost.

Z ozirom na aranžma in scenerijo
prvih treh predstav letošnje sezone ho-
čem podati nekoliko pojasnila in to v
njihovo boljše razumevanje.

Prva drama »Požar strasti« je do-
segla isto umetniško višino kot lansko
sezijo »Golgota« in to iz stališča dra-
matične kot scenerične umetnosti.
Igra sama je v prvem in zadnjem de-
janju stilizirana, pač pa je drugo in
tretje dejanje naturalistično. Temu od-
govarjajoča je scenerija. Narava, kot
drevje, je le označeno, ker za igro sa-
mo ni posebne važnosti. Krasno poda-
na pa je gruda, zemlja, v katero sta
se oba kmeta zagrizla in jo nočeta iz-
pustiti. In to je pravilno; vse kar ni
za izpopolnitev dejanja, mora odpasti,
sme biti le označeno, ker drugače moti.
Naturalizem je upravičen le v natura-
lističnih dramah, drugje je škodljiv,
ker odvrača pogled od dejanja sa-
mega.

Vse kar moti koncentracijo misli
in opazovanja od glavnega momenta,
to vse se mora opustiti.

Krasno je večerno razpoloženje pr-
vega dejanja s silhuetami navzočih
ciganov in drvarjev. Če je zarja pre-
rdeča in ne odgovarja naravi, je po-
vsem postranska stvar, glavno je tu
slikovitost temnih silhuet na žarečem
ozadju. Središče te večerne slike tvori
kmet Guša, ki sedi strt vsled izgub-
ljene pravde in kuje maščevanje. V
tem momentu glavne važnosti je nje-
gov monolog, njegova mimika in sled-
nja mora biti vidna. V večernem mra-
ku je to nemogoče, zato si pomaga re-
žiser z reflektorjem, ki vrže svetlobo
na njega in ga dvigne iz obdajajočega
sotmra. To ni naravno ali je opravi-
čeno in dopustno. Le eno je, luč je pre-
močna in ubija plastiko in mimiko
obrazov. Ta luč bi morala biti meh-
kejša, ublažena, tako, da bi bil kmet
Guša obdan od nekega od lastnega te-
lesa florescirane svetlobe, tako pa je
svetlobni kolobar zarisan na tleh pre-
oster in v resnici moti.

Drugo dejanje je izredno drama-
tično in globoko pretrese človeka, po-
sebnost moment, ko vrže kmet Guša
polen v božjo podobo v kotu in razbije
svetliko. Kritika je omenila ta moment
scenerično pogrešen in to vsled mo-
mentane teme, v katero se zavije oder
v momentu. Tudi lunin svet zatemni,
čez čas pa se začne razliviati po sobi
svit požara. Vendar se ne sme ta mo-
ment presojati iz stališča astronomije,
na katero v tem momentu sigurno ni
hče izmed gledalcev ne misli, vsakdo
je prevzet od groze dejanja in prič-
kuje takojšnjo kazen za storjeno bog-
skrunstvo. Momentana tema, utis
groze le poveča in tako je dosežen
namen, čeprav z nekoliko nenavadnim
pripomočkom.

Tudi zadnje dejanje je slikovito in
povsem dobro izraža praznično razpo-
loženje poročnega dne. Razvrstitev po-
sameznih slik tega dejanja, kot prihod
svatov, nastop dveh pijanih gostov raz-
vedri nekoliko ono mučno, žalostno
razpoloženje, pričakovanja o nečem
groznem, kar mora priti. Resno pa
moti neinteresiranost nekaterih članov
ensembli, ki čisto brezbržno zre
pred se pri najžalostnejših dramatič-
nih scenah.

Druga predstava letošnje sezije je
»Komedijska zmehčanja«. Lahkotna igra
se z izredno bržino odigra z enim sa-
mim daljšim odmorom. Igra sama je
tako svobodna in prosta, da ne pred-
pisuje skoro nikake določene scenerije,
ne dobe, ne kraja, ne kostumov. Vse je
prepuščeno fantaziji režiserja. Stvari
kakor električni zvonci v samostanu,
ki leži v orientalskem mestu, s staro-
veškimi orientalskimi običaji, z ljud-
mi v orientalski noši, vendar kristjani
itd. ob istem času v resnici nemogoče.
Pač pa zahteva eno, to je Shakespeare-
ov oder, ki sestoji iz dveh delov in
predodra in zaodra, ki sta deljena z
zaveso in se prvo dejanje odigra v
sprednjem delu, drugo neposredno ta-
koj brez pavze v zadnjem odru, med-
tem ko se sprednjega zatemni. Ta od-
ra zahteva posebno konstruktivno tehni-
ko kulis. Igra sama je zelo duhovita in

izborno igrana, le nekoliko prekratka
za en večer.

Tretja drama te sezije je »Ljube-
zen«, moderna, krasno stilizirana, s
kolosalnimi duševno - dramatičnimi
efekti. Njena stilizacija zahteva tudi
stilizacijo energije. Tu je g. Sest kot
prvi na ta način režiral uprizoritev in
dosegel velik uspeh, kar znači korak
napredka v razvoju moderne dramske
umetnosti. Scenerija tu simbolizira
duševno razpoloženje nezadovoljnega
zakonskega para. Praznota, katero
občutita v svojem srcu, je poudarjena v
izredno visokih stenah, vratih, oknih
sobe. Monotona ravna črta prevladuje
vso notranjost. Temno-modra barva
sten napravi sobo hladno. Kakor hitro
pa se razlije po sobi mesečina in se
vzbudi v srcih obeh zakonskih tiha ža-
lost, hrepenenje po ljubezni, duševni
harmoniji, tedaj zadobi tudi soba neko
prikupnost, mehko, sanjavo zuna-
njost. In ta občutek, vzbuditi pri gledal-
cih ta poudarek duševnega razpolože-
nja, je cilj moderne dramske scenerije.
Tretje dejanje, vršče se v penzionatu,
je izmed vseh najbolj nenavadno za do-
sedanje nazore. Konvencionalne oblike
so tu popolnoma odstranjene. Nenavad-
na oblika svetilk, paravanov in njih raz-
vrstitev, lega divana sredi sobe, kate-
rega obdajajo paravani in dele sobo v
dva dela, vse sili k temu, da se dejanje
koncentrira na eni točki, na divanu, ka-
terega še posebej poudarja svetloba
reflektorja. Te nenavadne oblike, barve
in svetloba, izraža posebnost nenarav-
nost življenja v teh prostorih, ki so na-
menjeni pohoti in grehu.

Prepričan sem, da bi naturalistična
inscenacija, konvencionalna soba s še
tako okusno opravo vplivala banalno.

Realistika je tu popolnoma izključe-
na. Četno dejanje se odigra v ledilnici,
katera se loči od prejšnje sobe le po
črno zeleni lamperiji. Barva sten je
ista, temno modra. Sredi sobe stoji
miza, pogrnjena s snežno belim prtom,

poleg nje stojalo s čebričkom za led in
trije stoli. Vrata na balkon so odprta.
Zunaj je nočno nebo, v katerega se
runejo črne silhete mesta. Soba raz-
svetljuje svetilka nad mizo, ki razliva
prijetno luč na okusno servirano mizo
in razsvetljuje ženo in prijatelja, ki se-
dita pri večerji in se zabavata. Tudi ta
soba je brez vsake druge oprave, le
oba kota krase lični kipi g. Dollnarja
stoječi na visokih podstavkih. Zadnja
slika je spalnica, stilizirana do skraj-
nosti. Sredi stene široka zakonska po-
stelja, ob oknu, zastrtem z belo tančico,
stoji stojalo z rožami, nad posteljo pa
visi podoba Adama in Eve, simbol pr-
vega — podedovanega greha.

Simetrično poleg te slike vise še
male silhete v barokiziranih ovalnih
okvirih in ničesar drugega. Vsaka dru-
ga oprava bi bila odveč, bi motila. Tu
ni dramatičnega dejanja. Le krasen dia-
log obeh zakonskih, ki sedita skliučena
in strta pod silo duševne razdvojenosti,
upliva na gledalca. Luč reflektorja ju
obdaja in dviga iz sotmra. Kolosalna
mimika mora biti vidna in ta drugače
neopravičena luč je tu popolnoma na
mestu. Tragično razpoloženje pa stop-
njuje čudovita harmonija godbe, ki na-
polnjuje poslušalca z neizrekljivo ža-
lostjo in bolestjo, tako da vsaka izgo-
vorjena beseda sega do srca.

To je najlepša slika te drame.

Igralo se je v tej drami mojstrsko.
Tako kot tu igrata g. Sest, g. Rogoz in
gđ. Wintrova, tako igralo se na našem
odru že dolgo ni.

Pri nas nova je ta smer inscenacije
in načina prednašanja, ali tvori korak
naprej v razvoju slovenske dramske
umetnosti, ker izpopolnjuje z scenerijo
duševno razpoloženje drame. Prepričan
sem, da bodo gg. režiserji in drugi
umetniki z modernizacijo scenerije do-
segli uspeh in dvignili našo dramo do
one umetniške višine, katero je dosegla
na drugih svetovnih odrih.

Gospodarstvo.

Ing. Al. Hrovat:

KOČEVJE — BROD MORAVICE ALI KOČEVJE-STARI TRG-VRBOVSKO?

Pred nekaj dnevi se je ponovno
oglasil g. ing. Musil v časopisju ter
poudarjal in skušal utemeljevati svojo
25 % prognozo. Da bo zadeva razčiščena,
javnosti in merodajnim faktorjem po-
vsem jasna, hočem navesti še nekaj
konkretnih podatkov, katerih g. ing.
Musil ne navaja in se jih ne dotakne.

Dejstvo je, da je druga trasa iz Ko-
čevja po kočevski in poljanski dolini
na Reško prognozo z manjšimi vsponi mo-
goča; to je proga Kočevje—Stari trg—
Vrbovsko, katere je bila že omenjena v
članku g. ing. Klodiča. Vsakdo ve, da
je lažje in uspešneje voziti po položnejši
progi kot po strmi. Naši vozniki rajši
vozijo po novih položnejših cestah, če
so tudi daljše, da ne izmučijo preveč
vprežne živine in ker pri istem naporu,
kot bi ga imeli na strmi cesti po po-
ložnejši več izpeljejo. Isti naravni pojav
imamo pri železnici. Povsem jasno je,
da spjeljejo stroji mnogo lažje isti tovar
po manj strmi progji, da vozijo lahko
hitreje ali pa, da pri uporabi iste sile,
ki bi jo morali vporabiti na strmi progji,
spjeljejo po manj strmi progji mnogo več
tovora. Najboljša je seveda vodoravna
proga; a kjer ta ni mogoča, se je treba
držati one, ki je vodoravni najbližja in
nje izpeljava še racionalna.

Primerjajmo torej v tem pogledu
25 % Musilovo prognozo in ono skozi
Stari trg—Severin na Vrbovsko, ki ima
15 % vspona. Vzemimo n. pr. srednje
vrste stroj, ki vleče z normalno brzino
25 km na uro po vodoravni progji 800
ton; tak stroj vleče po 15 % progji
250 ton, po 25 % progji pa le 130 ton,
torej za 120 ton manj kot na 15 %
progji. Ako bi imeli n. pr. dnevno dva
tovorna vlaka (kar je za glavno progno-
ko morju zelo malo), izpeljeta po 15 %
progji 240 ton dnevno, t. j. 7200 ton me-
sečno, ali 87.000 ton letno v eč kakor
po 25 % progji. Po 25 % Musilovi
progji bi se torej povprečno polovico
manj izvozilo kot po 15 % progji
skozi Stari trg, ali drugače rečeno: da
se izpelje po Musilovi progji isti tovar,
je treba še enkrat toliko strojev,
ljudi, premoga itd., torej tudi stroškov.
Poglejmo še, kako raste tonaža pri
zmanjšanju brzine na obeh progah.
Stroj za brzovlake vleče: s hitrostjo
80 km po 15 % progji 220 ton, po
25 % progji pa 125 ton, s hitrostjo
60 km po 15 % progji 270 ton, po
25 % progji pa 130 ton, s hitrostjo
45 km po 15 % progji 285 ton, po
25 % progji pa 130 ton, s hitrostjo
30 km po 15 % progji 300 ton,
po 25 % progji pa 135 ton,
tu se vidi, da se teža pri zmanjšavanju
hitrosti na progji z manjšim vsponom
brzo povečava, a na 25 % progji
ostane skoro ista.

Iz vsega tega sledi, da bi se morali
vlaki, ki bi vozili iz Ljubljane skozi Ko-
čevje, na Musilovi progji deliti, ker
bi jih isti stroji ne mogli spraviti več
naprej. Kaj to pomeni in kake posledice
lahko povzroči v slučaju vojne kompli-

kacije, ve predobro vojaška uprava iz
izkušnji za časa vojne. To so dejstva,
ki jih ing. Musil ne more ovreči.

Trditve, da je njegova progna za
76 km krajša, ne drži: po njegovi progji
je iz Kočevja v Brod Moravice okroglo
47 km, po trasi Kočevje, Stari trg, Vr-
bovsko, Brod Moravice pa je 74 km, to-
rej je razlika 27 progovnih km, v tarif-
nih km pa je njegova za cca 10 km
daljša ravno vsled 25 % vspona. Če
pomislimo, da se normalna brzina na
takih vsponih znatno zniža, se izenači
teh 27 km v voznem času tako, da bi
vozili vlaki po 15 % progji čez Stari
trg, Vrbovsko v Brod Moravice vkljub
daljši progji ravno tako dolgo
kot po Musilovi progji.

G. ing. Musil trdi, da se ne boji
25 % vspona, češ, električni pogon
več prenese. Dobro! Ali pa g. ing. Mu-
sil misli, da se električni pogon na
15 % progji ne bi obnesel? Da bi
električni stroj mogoče manj vlekel kot
na 25 % progji? In ravno v krajih, ko-
der gre nasvetovana 15 % trasa, je
lepa prilika in dovolj vodne sile za
električen pogon. Pripomnim pa, da za
enkrat ne smemo računati samo na
električni pogon, temveč trsirati tako,
da morejo preiti na tej progji tudi parni
stroji, kar velja zlasti za vojni čas. Opo-
zorim g. ing. Musila še enkrat na progno-
Basel—Olten, kjer so se izvedenci
izrekli proti elektrifikaciji kot izbolj-
šanje strmega stare proge in za zni-
žanje z velikim predorom (Hauenstein).

G. ing. Musil navaja druge proge,
ki imajo 25 % ali še več vspona. Zakaj
on ravno slabe stvari omenja? Zakaj ne
pove, v kolikih drugih slučajih bi si
omenjene države lahko izrabile 25 %
ali še več, pa so vzele rajši manjši
vspon?

Kar omenja radi predorov, smatram
za odveč. Gotovo ve vsak, da kar ve-
lja za Washingtonsko, Londonsko ali
Dunajsko mestne železnice, gotovo ne
za gozdnafe, gorate Kolpske kraje in
g. ing. Musil se moti, če misli, da bi bila
zgradba 5 km dolgega predora v kra-
škem terenu podobna zgradbi Simplon-
skega tunela.

Ponovim še enkrat: Razločevati mo-
ramo dvojce in sicer:

Zvezo Slovenije z mor-
jem, kakor mogoče ugodno, iz trgo-
vsko-gospodarskih ozirov ekonomsko —
in železnice radi velikih gospodov.

Da bi se ozirali pri gradbi prve na
gozdove in jo raditega slabo in neeko-
nomsko zgradili, storili bi napram
splošni domovini zločin, ki bi maščeval
cel čas obstoja železnice. Musilova
proga je, kakor je tudi g. dvorni svet-
nik Šuklje omenil v svojem članku,
gozdna železnica. Kdor hoče
imeti gozdno železnico za eksploata-
cijo velikih gospodov, naj si jo zgradi
s a m, kakor mu prija, javne koristi pa
se pri tem ne sme izgrajati.

Neodpustljivo bi bilo, ako bi sedaj
mi svoji lastni domovini gradili še slab-
še proge, kakor nam jih je dal nekda-
nji mačehovski »Sparsystem«.

Ing. dr. F. Musil: ŽELEZNICA KOČEVJE—BROD MO- RAVICE V TEKMOVANJU Z DRU- GIMI TRASAMI.

Zanimiva razmotrivanja o tem vpra-
šanju je nedavno tega podal ing. M.
Klodič. Sad njegovega razmotrivanja
je bil ta, da je nastopil s popolnoma
svojim kompromisnim predlogom: zdi
se, da upa na ta način zadostiti želez-
niškim interesom Kočevja ter onim Po-
ljanske doline tja do starega trga in še
dalje.

Njegov predlog je: sedaj samo do
Kočevja izpeljana železnica naj bi se
podaljšala skozi Poljansko dolino preko
Starega trga proti Lukovdolu-Severin,
tam bi se združila z železnico, ki se
ima na novo graditi iz Črnomlja preko
Vinice ter bi potem vodila po 5 km
dolgem predoru proti Vrbovskemu k žele-
zniški postaji. Ta nova
predlagana proga se ceni na 75 km dol-
žine, 5 km dolgi predor pa pomeni ve-
liko otežkočenje. Ibi bi morala ta proga
preko Kulpe dvakrat, zahodna veja žele-
znice blizu Starega trga, koder teži
gladina reke 178 m visoko. Od Vinice
dohajajoča veja železnice pa prestopi
Kulpo jako primerno blizu tega kraja v
višini 164 m. Vlaki, ki vozijo blago v
Kvarneru (ta zveza je, kakor dobro pri-
pomnija ing. Klodič, najvažnejša ker
najkrajša zveza Slovenije in Hrvaške z
morjem), morajo preko najvišje ležeče
postaje železnice Karlovec-Reka, nam-
reč Lic, kota 816. Dvig znaša torej za
vlake od Kočevja prihajajoče 632 m.

Primerjajmo traso, ki vodi preko
Broda na Kulpi, katere natančno tra-
ranje je že izgotovljeno, ko gredo v vi-
stice v tisk: gladina Kulpe je tam 220
m visoka, tedaj se morajo k Kvarneru
voziti se vlaki za 816 manj 220, t. j. za
596 m dvigniti. Tedaj prihrani trasa
preko Broda na Kulpi 42 m dviga, kakor
veliko premoga se s tem prihrani, ni
treba dalje razlagati. Strokovni tova-
riše opozorijo, da obstoji delo, ki je ima
vršiti lokomotiva, osobito v tem, da
premaga ovire vazona, t. j. da dviga
bruto-tovov. Ing. Klodič je upal, da bo
od njega predlagana kompromisna pro-
ga tozadevno boljše nego trasa preko
Broda na Kulpi, pa je uprav slabša!
Njegova trasa ni samo precej dražja
glede gradnje same, ampak tudi glede
porabe premoga, ne bo pa imela tudi ne
približno toliko lokalnega tovarnega
prometa. O tem bomo še govorili. Tra-
sa preko Broda na Kulpi nima niti ene-
ga daljšega predora; najdaljši nje pre-
dor bo 1500 m dolg in je popolnoma sam
zase (ni blizu robenih drugih predorov).
Ampak stroški za graditve 5 km dolge-
ga predora obtežujejo vse izdatke prav
znatno, daljši je tudi čas graditve, več-
je so interkalarne obresti, dražja je
oskrba in vzdrževanje proge v predoru
ter vzdrževanje umetnega prezračeva-
nja v predoru, ako bi bil promet velik.

Če kdo dožene virtualno dolžino
železnice na ugotovili podlagi, to še ni
edmo in zlasti ne izključno merilo, po
katerem bi se dalo presoditi, ali je
kak železniški načrt dober ali ne. —
Trdilo se je, da se trasa preko Broda
na Kulpi ne ozira na promet v Dalmacijo.
Ni mi znano, na čem temelji ta trdi-
tve. Dejstvo pa je, da bo ta proga iz-
vrstno služila tudi prometu v Dalmacijo,
ker se načrt nanjo ozira v polni meri.
Ti oziro so brezpogojno potrebni še iz
tega vzroka, ker utegnejo v državnem
življenju Jugoslavije nastopiti časi, ko
bi mogel biti Kvarner zaprt za domače
potrebe. Načrt zvezne postaje proge
preko Broda na Kulpi je tako zamišljen,
da bodo iz Ljubljane prihajajoči vlaki,
ravno tako gladko nadaljevali svojo pot
preko te postaje tako v smeri Ogulin-
Split kakor Brod-Moravica-Reka. In
kakor je ugotovil ing. Klodič sam, ste
virtualni dolžini trase Kočevje-Split
preko Broda na Kulpi skoraj za las
enaki, zato je trasa preko Broda na
Kulpi tudi v prometu z Dalmacijo po-
vsem boljše od drugih.

Zdi se, da tu pa tam vlada tole
mnenje: napaka je, da se izpelje želez-
nico v dolino Kulpe pri Brodu. Trdil bi
da se to zgodi namenoma in povsem za-
vestno, da se napravi nekaj res dobre-
ga. Ta postaja odpre veliko, pri Brodu
zelo široko dolino Kulpe, katere je od
Čabra do Kostela nič manj nego 40 km
dolga, in na pobočjih teh postranskih
dolinah je toliko gozdnega bogastva,
kakor se najde le še v Bosni. Z never-
jetnim izgubljenjem delovnih sil in
moči, kakoršnemu ni zlepa kaj najti
primer, treba danes dovažati tovore te
doline z vozili 500 m visoko na postajo
Delnice. Ni čuda, da tam puste zginit
velike množine lesa, ker so stroški pre-
važanja s konji previsoki. Ta dolina je
kakor ustvarjena zato, da se tam na-
pravi pastirnica, ki bo podelovala od-
padke lesa, je pripravna za napravu
opekaren, dobro bi uspevale tudi ce-
mentne tovarne, ker je dosti dobre su-
rovine zato in je na razpolago dovolj
električne moči pri zelenem viru. Pri
Kuzelju blizu Broda so velike množine
premoga — že sedaj kurijo kmetije z
njim — le izrabiti se še ne da v večjem
obsegu, dokler ni železnice v dolini. Že
sedaj je tam velika parna žaga ter se
zida in stavi elektrarna z več nego 1000

PS. Železnice preko Broda na Kulpi so toraj zagotovljeni veliki tovori, ki za jamčijo nje rentabilnost. Velikanski gozdovi Turn-Taxis-a, Auersperga, Gorliana in tamonjih občin bodo dan za dnem nakladali tovore za par desetih vagonov. Trasa skozi Poljansko dolino brezpogojno ne more pokazati nič enakovrednega. Omenim še, da so pogoji graditve proge preko Broda na Kulpi vseskozi ugodni ter tamkaj ni velikih predorov ali izvanrednih mostov.

Misel o zvezi Kočevja proti Starem trgu, kakor jo je izrazil ing. Klodič, bi se pa dala prav dobro uporabiti na drug način, tako namreč, da se napravi lokalna železnica na dnu doline Kule preko Broda na Kulpi (tam pride v stik z glavno progo) proti Starem trgu in potrebi do Črnomlja. Ta železnica bi odprla prvovrstne naravne lepote te pokrajine, potrebna gonilna sila za električno obratovanje bi se pa dala dobiti iz Kule in nje pritokov.

Ce povzamemo vse, kar smo navedli, ugotovimo: ing. Klodič je z vso hvalevredno stvarnostjo ter zelo točno hkal kot glavno zahtevo Slovenije in

hrvaške najkrajšo pot k morju in sicer k Kvarnerju z izhodiščem Kočevje. Da hoče pritegniti k tej zvezi tudi Črnomelj z drugo železniško vejo, ne izpremeni dejstva, da hoče proti naravnim železniški zagati Kočevje izpremeniti in železnico izpeljati odtod dalje. Njegov posredovalni predlog za novo železnico pač ni tako ugoden kakor proga preko Broda na Kulpi, ako si le stvar ogledamo natančneje. Manjši dvig, bolj priprosti in enostavni pogoji graditve, torej manjši gradbeni stroški in zagotovljene večje množine tovorov, vse to daje progi preko Broda na Kulpi prednost. In če se uresniči misel lokalne železnice od Čabra nizdoli zvezane z glavno progo pri Brodu na Kulpi, bi s tem ne bil dan samo pogoj za večji napredek v razvoju doline ob Kulpi in njenih postranskih dolin, ampak bi jugoslovanskim železničarjem pripadli tudi še transporti, ki težijo danes na Rakek. Mislimo le na Snežnik, Gvečjeve gozde, gozde občine Presid, na Loški potok, Travo, Drago: vsi ti kraji, njih bogastvo lesa in drv bi potem bolj težilo na Čabar nego na Rakek.

Dnevne vesti.

— K protestnemu shodu NSS zoper dragotino. Mesto da bi »Jutro« stvarno odgovorilo na stvarna izvajanja g. Pakina in g. post. Brandnerja, pa po svoji stari navadi pogreva laž, da je g. Pakin »vrtel« cikorijo, g. Brandner pa da je lažal. Zdravilo nam na um, da bi se spuščali z »Jutrom« v polemiko, približno to je, da pokažemo, da obstoji vse bolj proti dragotini pri gospodi okoli »Jutra« v tem, da napadajo one, ki se resnično trudijo, da bi ljudstvu in vladni pokazali vzroke, zakaj da dragotina dnevno raste in kako odpraviti tolu žalostnemu dejstvu. Referat g. Pakina pričesemo v eni prihodnji št. 25.

— Liberalna Kladina. Svč. g. nas te »Slov. Narod« in »Jutro« napadajo, ker smo zastopali stališče, da mora biti uprava ljubljanske kazne v rokah izvenstankarskega zbora. Oba liberalna časopisa sta upila, da bomo iz kazne napravili NSS institut. Sedaj se je pa izkazalo, da so prav to nameravali liberalci ko so se puili za Kladino in jo tudi na nezakonit način dobili v svojo oblast. Prva slovenska strankarska prireditelj v Kladni je zbor zaupnikov JDS. Zopet jasen primer, kje je pravo in kje je nepravilo.

— Slovenski Narod. Se je spomnil zbora JDS samo z malo nočjo. »Jutro« je pisalo cel teden dolge samohvale o demokraciji. Čudno, da »Slov. Narod« tako molči. Vsi slavostveni pozdravi ledečarjem bi lahko prinesel, ko je tak navajen na lanketske govornice. Pa ja da ni zabranil pozdravov JDSrskim delegatom Veliki Radikal Zupanec.

— Kraljeva organizacija NSS in družina NSZ v Ljubli predmeta danes v nedeljo, 16. t. m. ob 3. uri popoldne v prostoru gostilne »Franjo Cerarja« pri Ljubli družabno prireditelj. Na sponzorje je dobila, pete, šaljiva pošta itd. Vabimo tam potem vse naše somišljenike in prijatelje na mnogobrojno udeležbo. Za izvedbo goste so jako ugodne železniške zveze.

— Pri Jugoslovanskem kreditnem zavodu v Ljubli in njegovih podružnicah v Murski Soboti in Dolani Lendavi je podpisalo 42 strank državna investicijskega posojila v skupnem znesku K 510.400.

— Občinski odbor iz Muzile je pri zadnji seji o priliki proslave sedemdesetletnice gospoda Ivana Hribarja, ministra in kr. pokrajinskega namestnika imenoval enoglasno častnim članom.

— Vlada delovnega muzeja. K našemu včeršnjemu članku pod gorimim naslovom smo dobili od merodajnih krogov informacijo, po katerih je ravnateljstvo muzeja pripravilo vse gradivo za dostojno proslavo stoletnice, ki pa da se vrši 4. okt. 1921, torej šele čez 10 let. Glede oddaje sob za »Zalogo šolskih knjig« in »Institut francoski« pa da je ravnateljstvo moralo tozadevnim prošnjam ugoditi od pritičkom takratne vlade. — Objavljamo, ker bomo delati nikomur krivice.

— Tehnična fakulteta. Z ozirom na moj članek, ki je izšel pod prejšnjim zaglavjem, prinaša »Jutro« v svoji številki 244. z dne 15. oktobra t. l. notico, v kateri pravi med drugim z ozirom na profesorska imenovanja, na tehniški fakulteti: »G. dekan ne trdi resnice«. Ker se mi očita torej neravnica, izjavljam se enkrat sledeče. Takrat, podčrtam besedo takrat, ko sem pisal svoj članek, g. minister prosvete ni hotel imenovati predlaganih profesorjev in jih do danes, to je 15. oktobra, ob 10. predpoldne tudi še ni imenoval. Vsi tu sodimo ni nič znano. P r i z n a m pa, da kaže razno, da g. minister menda ne zavzema več absolutno odklanjačega stališča. Tokom časa, če prav se gre le za par dni, se je namreč stališče za kuliskimi nekaj premaknilo (?). Kaj je bilo vzrok temu, ne vem in mi tudi ni treba raziskovati. Moje trditve so bile za oni čas, ko sem jih jaz napisal in obelodanil — gola resnica. Zavedajo se naj pa išče na popolnoma drugem mestu in ne v mojih besedah. — S tem je zame zaveda v dnevi publikaciji končana, ker ne važnejši posli čakajo kot brezplodno prekanje. — Hinterlechner m. n.

— Odvnetik dr. Pegan suspendiran. Stoli sedmorice je potrdil disciplinarno obsojlo odvnetika dr. Pegan, ki je definitivno za 4 mesece suspendiran.

— Kralj se vrne v Beograd. Iz Pariza poročajo, da odpotuje kralj Aleksander z ministrskim predsednikom Pašićem jutri iz Pariza ter prispe v Beograd dne 19. t. m.

— Odlikovani akademiki v Beogradu. Doprili je vojaško akademijo v Beogradu prvi naraščaj pravih jugoslovanskih častnikov, ki niso bili vzgojeni se v nemških in madžarskih šolah. Učna snov akademije je bila jako mnogolična in bogata. Osebito so se vili seveda vojaški predmeti in pa predmeti, ki pridelajo z njimi v oži stik. Na akademiji je vladal strogi red in se je obdrževala vzorna vojaška disciplina. Slovenci nam pripovedujejo, da so bili presenečeni in se naravnost čudijo, kako more kdo Srbe z ozirom na njihovo občevarje omalovežavati. Razumeli so se jako dobro vsi tovariši, osebito pa še Slovenci in Srbi. Tudi hrana je bila, dasi ne pretrana, vendar krepka in odgovarjajoča. Učitelji so bili vsi bivši absolventi raznih inženjskih višjih vojaških šol, osebito francoskih,

Akademija je trajala za en naraščaj dve leti, obiskovalo jo je 217 akademikov. Slovencev je bilo 19. — Kot najbolj je bil imenovan povodom zaključka Slovenec Velikoslav Kolb iz Mokronoga.

— Z našo univerzo. Na tehniški fakulteti naše univerze v Ljubli in je izvoljen za dekan prof. dr. K. Minčemer, za prodekan pa prof. Jos. Kromč.

— Vojaški železničari. Radi natančne evidence vseh onih, ki so služili v kaki železničarski jedinici, n. pr. bivši železničarski polk v Korneuburgu, in bivši avstro-ogorski armadi ali naši »joki«, se nuno pozivljajo pripadniki teh železničarskih jedinice od rojstnega l. 1898 do 1871 in ki stanejo v Ljubli, da se s tozadevnimi vojaškimi listinami gotovo zglase do 23. oktobra 1921 v vojaškem uradu (Mestni dom). Odsotne zamorelo zglasti njihovi svoji.

— K notici »Nestrnosta« v št. 248, je pridejan zaključek o Orihi, katerega ni pisal pisec članka, marveč je izšel iz uredništva.

— Zegnanje zvonov 6 Sloveških žrtov. V Tušem dolu pri Črnomlju se je prošlo nedeljo vršilo žegnanje novih zvonov. Za to priliko je dobil domačin Strucelj dovoljenje, točiti lastno vino, ki na je tudi tako razgelo, da so zgrabili za nože ter je bilo 6 oseb ranjenih.

— Grozna nesreča z granato. Pri Pragerskem so trije dečki — na, Unek in Belec našli granato, ki so jo vojaki iz Slov. Bistrice pri strelnih vajah izpušili. Dečki so začeli granato razbijati, ki se je razletela ter vse tri dečke usmrtila.

— Blazna žena. V St. Jurju ob Pesnici je neka blazna kmetica začela krasno hišo, ki je do tal pogorela. Blazno so odpeljali v bolnico.

— Dražba lesa in jark. ki je bila v št. 248 »Jugoslavije« javljena za danes 16. t. m. se ne bo vršila.

— Ogenj. Pretečeni četrtki je izbruhnil požar v hiši posestnice Marije Perko v Dolgošah pod Mariborom. — V sili zvečer je zgorelo poslojce posestniku Fabijančiču v Anžah.

— Za pozdrav — sunek z nožem. V Šmartnu pri Ljubi je srbi Mah Josip na vasi rudarja Janeza Božiča in ga pozdravil »Zdravo Janez«. Božič pa se je vsled tega tako razhudil, da je Maha najprej počil za uho, potem pa stekel z njim in ga se z nožem sunil ter zakričel nad njim: »Na, tu imaš za tvoj zdravilo! Za to svoje »junastvo« se bo zagovarjal pri sodišču.

— Tatvina. Ko se je Mihel Pavlič vračal iz Amerike v domovino, mu je v Mariboru neznan tat ukradel 8 dolarjev in 2000 kron našega denarja.

— ITO« pasta za zobe. bel zobe, da jim krasen bliše. Zahlevajte »ITO«-pasto povsod.

Ljubljana.

— Naše gospodnje proti dragotini. »Splošno slovensko žensko društvo« je sklicalo včeraj popoldne naše slovenske gospodnje k informativnemu sestanku, da se pogovore o vedno naraščajoči dragotini in ukrepih proti njej, osebito z ozirom na tozadevno anketo, ki se vrši v ponedeljek pri pokrajinski vladi za Slovenijo. — Sestanek je bil izborni obisk. Otvorila ga je g. Štebljeva, ki je po temeljitim stvarnem nagovoru nepriznava odlično in parlamentarno privedla svojo armado do sledečih stvarnih sklepov, v. ki naj tvorijo podlago pri anketi ponedeljski. Sprjeli so bil sledeči predlogi: 1. Izvoz se u. ne dokler ne nastopijo pri nas popolnoma urejene življenske razmere. 2. Špekulacija s tujnimi valutami se zatre in za naše dobro blago naj se zahteva plačilo v naši valuti in 3. Znižajo naj se cene za ljudstvo najpotrebnejših živil. — Podrobnosti o zanimalnem sestanku gospodinj se pričobino.

— Radi težke bolezni predsednika upr. sveta Dolenjskih železnice dvoranske svetnike g. Frana Sukljeja, se mora za ponedeljek 17. oktobra 1921 sklicati razgovor o železniški politiki preložit na nedoločen čas. — Dolenjske železnice.

— Osrednji zavod za žensko domačo obrt v Ljubli se je preselil iz poslopja Kmetijske družbe v poslopje, kjer je bila preje Centralna uprava, to je na Turjaškem trgu št. 6, II. nadstropje. Poun se redno vrši in učijo se sledeče tehnike: šivanje čipke, belu in pisano vezanje, toleda, fillet in biserna dela.

— Zabanit večer, ki ga danes priredi Sportni klub »Primorje« pod pokroviteljstvom in s sodelovanjem »Kluba Primorje« v vseh gorenjih prostorih Narodnega doma, bo nudil vsem udeležencem mnogo užitka. Ker je dolžek namenjen zgolj sportnim potrebščinam mladega kluba, pričakujemo, da se cenil, občinstvo udeležiti se prireditve v čim večjem številu. Vstopnina 3 dinarjev; družinske vstopnice (do inkl. 3 osebe) 15 dinarjev.

— Silkarska šola »Probus« v Ljubli. Silsko leto se je pričelo z rednim poukom na tehniški srednji šoli, v kateri se poučujejo vsi potrebni akademski predmeti. Sledeče predmete poučujejo gg. profesorji: portret po naravi in akt ter draperijo (kostimi) in anatomijo akad. slikar in vodi-

telj šole Franjo Sterle, narodne kompozicije akad. slikar Maksim Gaspari, risanje po naravi in narodno ornamentiko profesor Cigoj, modeliranje akad. kipar Berneker, grafiko prof. Saša Santel, perspektivo akad. medajler prof. Ant. Sever, arhitektosko oblikoslovje ing. arh. prof. Rado Kregar, umetno zgodovino prof. Pavle Lagarž in o splošnem fotograficnem znanju prof. Fr. Vesel. Šola je v programu tako-le sestavljena: 1. višji oddelk za obiskovalce višje izobrazbe (potrebna skušnja za sprejem), v katerem dobe prav akademično izobrazbo. 2. Srednji oddelk za one, ki hočejo dobiti zadostnih direktiv o umetnosti in jim omogočiti vstop tudi v višji oddelk. 3. Tečaj za gospode in dame, kjer dobe zadostno splošno izobrazbo v umetnosti. Za kuratorji so izvoljeni sledeči gg.: prof. in arhitekt Plečnik, akad. kipar prof. Repič in akad. slikar prof. Stern. Vpisovanje in sprejemanje v to šolo je mogoče le še v posebnih slučajih, ker je že zadostno število slušateljev, kakor navadno, na tehniški srednji šoli pri voditelju šole akad. slikarju Fr. Sterletu. Tam se tudi dajejo natančnejša navodila.

— Jugoslovensko Matico je darovalo uradništvo deželne komisije za agrarske operacije in pov. za kmetijstvo v Ljubli 1120 kron, dr. Doljak, Ljubljana, 40 K. Iskrena hvala! Posnemajte!

— Mrk lune. V nedeljo, dne 16. t. m. zvečer bomo imeli zopet priliko opazovati na luni, tel zvesti spremembi naše zemlje, posebno spremembo v obliki delnega mrka, ki prične ob 22. uri 14 minut. Konec mrka bo v ponedeljek ob 1.33.6 m. jutraj.

— Mrk bo viden v centralni in zahodni Aziji, Evropi, Afriki, atlantskem oceanu in Južni Ameriki. Izvzemši zahodni del. Zemljiska senca bo zavzemala v delih 0.94 premera lune. — Ker bo stala luna v času mrka pri nas dokaj visoko na nebu, vsled česar bo opazovanje mrka posebno ugodno — seveda, če bo noč jasna. Kaj pa je na luni? Ali so tam res ljudje, kakor smo čitali pred par dnevi v nekem listu? Kakor pozitivno vemo, luna nima atmosfere. Četudi bi se na luni še nahajal kak ostanek atmosfere, bi ta po znanstvenih raziskavanjih (Neizson in drugi) zavzemala komaj 1/300 gostote našega zraka. — Na ta način je vsaka vegetacija na luni nemogoča. — Mogoče je le, da ima na luni svoje udobno prebivališče kak škrt, ki na račun največjih ljudstva v ranem jutru pošlje svojemu listu »debelo« izvirno notico, da tako zmagati luknjo in s tem pomaga nositi luno težka bremena.

— Kupilo se pisemske znamke! Pomudbe pod »Filatelista« na upravo »Jugoslavije«.

— Kaksne so nekatere branjke. Mestno občinstvo osebito gospodinj. M posečajo naš ljubljanski trg opozarjamo na sledečo prilobžo, katero smo dobili od neke zanesljive stranke. — V Trnovu živi neka branjevka, vdova s svojo hčerko. Ki tudi že z njo branjar. Imata čeden vrt in posečata vsak dan ljubljanski trg s svojimi prireditelj. Pripletajo povprečno skoro vsaki dan 8—10 kosar blaga na prodaj. To je prav, obenem pa je tudi res, da ti dve branjevki tega ne delata zastoj, marveč, da je to njihov kruh. Pred kratkem se je nahajala mlada na uprav zabavljivi način. R. je jej krompir, saj ga imamo dosti, mešan pa naj v »luči« gleda! Pri tem pa znata prav dobro ožemati meščanske mošnjice. Če ta jima kdo ne plača po volji, lahko čule sledečo opazko: Rajši naj požre krava, kakor da bi prodala ljubljanskim frakirjem po cenil Vsaka leza in nemoznost do svoje meje, toda kdor živi od meščanskih mošnjic, naj ne udriha tako nesramno po meščanih. Drugi navedemo imena.

— Pazite na sunke v javnih prostorih. Jesenskem času primerno so se zopet oglašili po mestu ljudje, ki bi si radi po cenil bavili sunkjo za zimo. V zadnjih dneh je prijavljenih že več tatvin sunkij, ki so se pripetile v raznih ljubljanskih kavarnah. Po večjih mestih imajo večji obrati uvedene stalne garderobe proti nizi odškodnini. To bi bilo gotovo tudi pri nas umestno.

Celje.

Shodi okrožne organizacije NSS v Celju. Preteklo soboto in nedeljo je priredila celjska okrožna organizacija NSS več shodov, ki so jako dobro uspešni. Na vseh shodih je poročal narodni poslanec tov. Brandner, ki je razjasnil sedanjí notranji in zunanji politični položaj in se obenem informiral o težnjah prebivalstva. Posebno lep je bil shod v Sošanju, kjer je naša organizacija v zadnjem času močno narasla. Shod se je vršil pri polni dvorani hotela »Kunstelj« in mu je predsedoval predsednik krajevnega organizacije tov. Štor, ki je s krepkimi besedami naglasil, da se naša sicer mlada, toda čista in krepka stranka širi kljub gonil nasprotnikov. Odvnetiki kandidat tov. Dobovišek je razlagal program NSS, poslanec tov. Brandner pa je govoril o politični situaciji. Na shod je prišlo tudi majhno število soc. demokratov, v imenu katerih je sodrug Baht izjavil, da je proti NSS, ker ni internacionalna in je povzročalo internacionalno v deveta nebesa. Odgovoril je Brandner in mu dokazal, da kot kulturno inferioren narod zanjkrat ne moremo biti za internacionalno, ker nam je škodljivo: skrbeti moramo za blagostanje domačega delavstva in gojiti narodno zavest. Poslanec Brandner je nato še odgovarjal na vprašanje dr. Serneca glede uradniškega vprašanja in obrtnika Stora glede obrtniškega soc. zavarovanja, nakar je predsednik med velikim navdušenjem zaključil zborovanje. — Na shodu v Voljniku v nedeljo 9. oktobra je prišlo do malega incidenta. Med govorom posl. Brandnerja, ki so mu vsi zborovalci sledili z velikim zanimanjem, je prišel v zborovalno dvorano (restavracije Kovačič) učitelj Sinigoi in je delal nemire. Neustojno je vpil, da so samo demokrati državotvorna stranka. Šele ko ga preprosti kmetje opomnili, da je tako obnašanje nesposobno za vzgojitelja mladine, je moral moč utihniti. Nakar je Brandner govoril naprej in nemoteno končal svoj govor. Zborovalci so zahtevali, da se ustanovi v Voljniku krajevna organizacija NSS, kar se bo zgodilo v nedeljo 30. oktobra. — Vršila sta se v nedeljo 9. oktobra tudi shoda v St. Vidu pri Grobelnem in v St. Jurju ob 1. Povedo se opaža veliko zanimanje za NSS. Zlasti imponira, ker je ostala NSS zvesta svojim načelom.

— Seja »Bratstva« se vrši jutri v ponedeljek 17. t. m. ob pol 8. uri zvečer v prostoru pri »Wilsonu«. Ker je seja važna, je nujno, da se je udeležijo točno vsi odborniki in tudi članstvo.

— Predsednikom Slov. trgovskega društva v Celju je bil na običnem zboru dne 13. t. m. izvoljen gosp. Jernej Plahuta.

— Minister dr. Kukurjec se je mudil v četrtki in petek v Celju.

— Komanda pograničnih orožniških čet se je ustanovila v Celju. Te čete obstoje je Rusov. Vojaška oblast je v svrhu nastanitve te komande zahtevala od stanovalniške oblasti v Celju štiri sobe. Ker je stanovalniška beda v Celju itak že dovolj velika, bi pač gospodje od vojaške oblasti lahko imeli več obzira in uvidenosti, ter bi ne prihajali s takimi zahtevami, ki vzbujajo samo nevoljo med prebivalstvom. Za to orožniško komando se bodo zahtevane štiri sobe gotovo zelo lahko našle v kaki vojašnici, katere so v Celju dovolj velike in se, kakor vemo, njih prostori ne uporabljajo zadostno.

— Mesino gledališče v Celju. V torek 18. t. m. uprizoni »Dramatično društvo« Strindbergov »Smrti ples« za abonement. V tej igri gostujejo člani nar. gledališča iz Ljubljane, in sicer gospa Borštnikova in gg. Rogoz in Gabersček. Scenarija za igro je nova. Ta predstava se ne bo ponavljala.

— Odločena nogometna tekma za prvenstvo Celja se vrši danes v nedeljo 16. t. m. ob 3. uri pop. na igrališču pri »Skalni kleti« med »Atletiki« in »Slov. sportnim klubom Celje«. — Ob 2. uri popoldne pa se vrši nogometna tekma na »Glaziji« med celjsko in mariborsko »Svobodo«.

— Umrla je v Gosposki ulici v Celju zaselnica gospa Rozina Vračko v starosti 78 let.

Ptuj.

Zvišanje najemnin vinarja. Kakor že objavljeno v včerajšnji »Jugoslaviji« je pokrajinska vlada dovolila mestnemu magistratu zvišanje najemnin vinarja. V svrhu predpisa visokosti le tega se imajo zglasti vsi hišni lastniki ozir. njih namestniki ali pooblaščenici pri magistratu (ref. g. Ferleš). — Prijavitelj je najemnik in njih najemnine za dobo od 1. januarja 1921 do 30. junija 1921 posebej in od 31. julija naprej posebej. Ker ne morejo vsi lastniki v enem dnevu priti na vrsto, je določil magistrat, da se izogne nepotrebnemu čakalju, vsak dan določene ulice. Prijavitelj bodo dne 17. t. m. lastniki hiš ležečih v ulicah: Prešernova, Vseh svetnikov, Muršičeva, Cankarjeva, Askerčeva, Miklošičeva in Vošnjakova; dne 18. okt.: Panonska, Slovenski trg, Cofova, Slomškova, Na hribu, Vrazov trg, Zelenikova, Vodnikova, Krekova, Na skritem, Grajska, Hrvatski trg, Minoritski trg in Florjanski trg; dne 19. okt.: Krempljeva, Dravska, Dolenjski trg, Mestni vrt, Srbski trg, Vitevska pot, Ljutomerska, Cezova pot, Trubarjeva in Ormoška cesta; in Volkmerjeva; dne 20. okt.: Na Tratah, Slovečeva, Levstikova pot, Dovozna, Na mestni vrh, Tiha pot, Trstenjakova, Zrinsko-Frankopanska, Rajčeva, Med vrti, Za postajo, Kolodvorska in vse druge. — Vsak lastnik je po. znilo dolžan točno podati vse navedbe.

Tržno nadzorstvo? Umestno bi bilo vendar enkrat ustanoviti tržno nadzorstvo. — Na trgu prodajajo vsak po svoje. Mleko bi bilo nujno potrebno velikokrat preizkusiti, ker drugače bodo nosili v kratkem še samo vodo napredaj.

Ali za Ptuj ne velja? Pred kratkim je bil očitati v časopisni odredbo volnega ministrstva, s katero se častnikom prepove govoriti na ulicah nemško. Naj se sporoči, če velja ta odredba tudi za Ptuj, ker tukaj se še vedno sliši »debrnjati« nekatere javno na ulicah v blaženi nemščini.

Gledališče in glasha.

BORIS GODUNOV.

(Konec.)

Napram Mozartovi in Wagnerjevi operi je Boris Godunov slovenski sovrstnik tega, kar je hotel Debussy z delom Pleas in Melisande. Izraziti novo občutje, valovanja zvokov v zraku, v času, v osebah. Debussyjeva glasba je impresionistična, senzitivna, čutna. Glasbeni impresionist čuti, da zveni realnost v neobičajnih zvokih, on je ne gleda in ne zaznava z očmi, on posluša harmonije zraka, svetlobe, življenja, časa. Svet mu je prežet z glasbenimi sferami. Zvočne postopice, s katerimi opisuje Debussy zametaje melodično konstrukcijo glasbe. V isti smeri delujejo novoruki skladatelji. Razlika je ta, da razpolagajo s slovensko muzikalno čutnostjo. Smer je ista, ali vsebina je ločena. V ruski glasbi odseva kozmos slovanske čustvenosti, ona se giblje v ekstazah miline, bolečine, sanjivosti, vse ima neko orgijastično dimenzijo. Tu leži izvor tolikanj občudovanja orkestralne tehnike. Ruska glasba je tako mnogolična in vendar tako globoka, da sama sila na primerne instrumentalne kombinacije.

Iz tega razloga pozdravljamo pojav Boris Godunova na našem odru. Narodno gledališče v Ljubli naj ne služi zabavi ali zapadni glasbeni propagandi. Iz njega naj izhaja resnična glasbena kultura; mladina, ki ga poseča, naj dobiha inspiracije, naj se opaja z načini glasbenega občutenja. Tudi v glasbi moramo postaviti slovanstvo kot temelj. Z Borisom Godunovom je narodno gledališče zadostilo želji, ki vidi v njem zavod okusa, glasbene inspiracije in vzgoje.

Vprizoritev je bila za naše razmere sredstva in moči skrbno pripravljena. Zunanji okvir, to je dekoracije, kostumi, režija zasluži laskave pohvale. Sam zase predstavlja verno sliko dobe in ljudi, med katerimi so se odigrali historični podatki M. drame. Morebiti gre na rovaš neakustičnega mesta, kjer smo poslušali, da so bili zbori preglašeni od orkestra. V Boris Godunovu so zbori enakoveljavno opisno sredstvo z orkestrom. Na mirnejših mestih zlezejo za četrt tona, kar bi bilo popraviti, ker na teh mestih dramatično dogajanje samo privede do posebnega rahločutja. Igralsko je oder povsopel visoko, posebnost je zabeležiti in sicer igranje iz vidika glasbe. Mislim na sintezo kretani telesa in pa glasbeno vsebino petja. Pri prvem pojavu g. Sovilskega sem se spomnil na veliki oder, telo in pesem je bila neločljiva enota. Telo je diktilo izraz petja in petje gibe telesa. Vsak

njegov glas je združen z neko suvereno gesto z nastopom. Moramo si čestitati, da je naša opera »Jugoslavija« g. Sovilskega. Mogel bo vzgojno vplivati na marsikatero njenega podučilnega člana. Vselej učinkuje njegov glas, kot da bi se hotel izbočiti v veliko arilo. Nekam šibkejši je v deklamaciji. Želim, da bi čimprej odpravil nazaliranje in za našo uho neprijetno izreko sinkov. Pevski značaj njegovega glasu pišemo, ko ga najdemo v večji vlogi. Boris Godunov ima sestavljeno, delikatno psihološko igro. Vloga je težka, ker prerada zapelje v nevarne izbruhe. G. Levraj je v peti sliki pokazal, kaj premoro. Z Borisom Godunovom je najhbrz dosegel igralski in pevski vrhunec. Cimboldi se pevec uživi v glasbeni del, v orkestralni temelji dogajanja, tem boljše je njegova vloga. Te neposredne zveze sem se prav posebno zavedel pri Borisu Godunovu našega odra. Gena Trstenjakova igra in poje z navdušenjem. Njene vrline vzradošajo ob vsakem nastopu njene častilce. Ko ne bi bilo ene malenkosti, namreč tiste temne barvarosti njenega glasu. Kronist Dimen je presolutno popeval v svoji celici. Ne vem ali rastejo po ruskih samostanih tako odločne nature. Patos kronista je bil g. Zatheyju vsakekar preveč nagašen. Sesta slika, ki je posvečena pomembnemu Dimitriju, ga je podala »preveč lahkega«. Nekaj geste bi moralo v njem biti, ki preži na prestol ruskega samoderžca. Poje z vsmo in njegov glas bi se brezdvomno dal izsolati. V g. Sovilskem bo našel prijatelja, »zori« in pravično oceno lastnega znanja. Vagajunda sta se igralsko izbornu odrezala. Posebno g. Zupan ima zmisel za pevski humor. Gna. Klonosova poje simpatično. Njo in ostale želimo slišati v večjih vlogah. Događila v posmehovnih slikih so bili dobro stilizirani. Težnja cele drame je v orkestru. Orkester osliira z obširnimi bogastvom barvenosti. Sanjavim kantilenam godalnega orkestra slede žarki izrazni trobi in pihal. Efekti lesenih pihal, tokal in trobil so nepregledni. Na splošno je uporaba godalnega orkestra tako mojstrska, da nismo teh skupin še slišali, da bi v taki meri naravnost zverele. Partitura je težavna. Dirigent je z razumevanjem stopajeval viške in široke razmahe. Za celim delom tiči obilo truda, in tega je treba p. iznati. Detaljno delo pri posameznih instrumentalnih, ki bi temeljilo na strokovnem poznanju njihovih izraznih moči ni bilo v zadostni meri izvedeno. Vendar se je razlegla intonacija vseskozi čisto. Ritmična glasba je bila pogojena, semintja subjektivna.

Boris Godunov ne izvaja na občinstvo enotnega vtisa. Niti drama niti glasba ga je v stanu razgibati. Delo predstavlja določeno stopnjo muzikalnosti in intimne poslušnosti. Tozadevno tvori jasno merilo glasbene stopnje naše družbe. Poleg teh objektivnih razlogov neuspeha se nahajajo v delu v samem momentu. Drama je razcepjena, ni izraz enotnega dogodka, enotne ideje, ljubezni, smrti, življenja ali človeka. Historične slike ne bodo nikdar drama. Tade neostate: bi se dal ublažiti, ako bi izločili odmore in neposredno vrstili posamezne slike. Psihološko bi pozornost bila vezana na enotno dojem celega večera. To bi se dalo doseči s pomočjo izpoljene tehnike kulise izmenjave in s tem, da bi se odmoru uklinili in bi se v gledišču samem operiralo z menjajočimi se svetlobnimi efekti, posebno s temnimi, pestrimi barvami s katerimi bi se zamoglo odbržati občutje izhodnega sveta iz ene slike do druge. Drugi nedostatek se nanaša na bistvo ruske glasbe sploh. Formalno je slovanska glasba nedisciplinirana. Ona razpolaga z neurejeno maso sicer silnih afektom. Toda glasbena umetnina mora tako biti zgrajena, da soglasja z duševnimi zakoni spremljivosti. Odmor in viški morajo biti psihološko razporejeni. Sicer bo učinek razdrobljen. To je formalna prednost nemške glasbe. Ruska pa učinkuje v posameznosti silno, v celokupnosti pa se izpodjedajo, ravno ker so tako silne in srce oglušujoče.

— Boris Godunov ne izvaja na občinstvo enotnega vtisa. Niti drama niti glasba ga je v stanu razgibati. Delo predstavlja določeno stopnjo muzikalnosti in intimne poslušnosti. Tozadevno tvori jasno merilo glasbene stopnje naše družbe. Poleg teh objektivnih razlogov neuspeha se nahajajo v delu v samem momentu. Drama je razcepjena, ni izraz enotnega dogodka, enotne ideje, ljubezni, smrti, življenja ali človeka. Historične slike ne bodo nikdar drama. Tade neostate: bi se dal ublažiti, ako bi izločili odmore in neposredno vrstili posamezne slike. Psihološko bi pozornost bila vezana na enotno dojem celega večera. To bi se dalo doseči s pomočjo izpoljene tehnike kulise izmenjave in s tem, da bi se odmoru uklinili in bi se v gledišču samem operiralo z menjajočimi se svetlobnimi efekti, posebno s temnimi, pestrimi barvami s katerimi bi se zamoglo odbržati občutje izhodnega sveta iz ene slike do druge. Drugi nedostatek se nanaša na bistvo ruske glasbe sploh. Formalno je slovanska glasba nedisciplinirana. Ona razpolaga z neurejeno maso sicer silnih afektom. Toda glasbena umetnina mora tako biti zgrajena, da soglasja z duševnimi zakoni spremljivosti. Odmor in viški morajo biti psihološko razporejeni. Sicer bo učinek razdrobljen. To je formalna prednost nemške glasbe. Ruska pa učinkuje v posameznosti silno, v celokupnosti pa se izpodjedajo, ravno ker so tako silne in srce oglušujoče.

— Boris Godunov ne izvaja na občinstvo enotnega vtisa. Niti drama niti glasba ga je v stanu razgibati. Delo predstavlja določeno stopnjo

Ivan Zorec:
Med Srbi.
(Dalje.)
Gostovanje v Mokrem polju in kolesarjenje pri prijateljih in gostoljubnih ljudeh me je skoraj utrudilo. Ali družina Gura Saviča in njegovih zanimivih junakov iz »Zelenega kadra« ter gostija takorekoč vse velike vasi, je bila tako prijetna, da sva se z Ilijom vračala šele prav kasno ponoči. Velika udobnost je bila, da sva jahala. Konjičarica bila pridna, previdna in naju nista ubogala, ko bi bila rada prešerno dirjala tudi po nerodnih potih.
Ne nama, konjema je šla hvala, da je bilo vse prav.
Samo strašno truden sem bil drugo jutro. Če človek že dolgo ni bil na konjskem hrbtu in če končeno predirja dvajset, trideset kilometrov in prestopica na živahnem konju nekaj ur po tistih nerodnih potih, občuti silno polomljenost v vseh udih.
To sem tudi jaz čutil drugo jutro, ko me je zbudil pop Ilija, da bi šla v Kistanje in v pravoslavni samostan Krka. Vse me je bolelo; najraje bi bil vrnil dan odmora.
Ali kum Ilija me je premotil z »rakijo« in s črno kavo, da sem spet skočil na junačke noge.
Ko sem se opravičeval, je Ilija pripovedoval, kaj naju vse še čaka za tisti dan, in mi prešerno pel:
Sela draga kraj bunara:
Dodji, dodji, dragi dragane,
zelena ti grana ...
Vsa zaspanost, vsa utrujenost mi je prešla, ko sva začela junačiti z tudi narodnimi rečenicami:
»Živela ti kubura!«, junače!
»Čvalo ti cveče, diko!
In tako sva jo veselo mahala v ravnem jutru v mestec Kistanje.
Tam je doma popadija, tam ima Ilija celo vrsto sorodnikov in znancev.
»V Kistanjih te čaka tudi malo presenečenje!« mi je obetal, ko sem sopil hal za skočnim, veselim drugom.
Vroče je že bilo in soparno, ko sva prišla do večje vasi. Iz neke kočje je krinkala bradasta glava:
»Ilijo —! Ovamo!
»Evo ga, več se je digao,« so je nam smehnil Ilija in je v pozdrav zamahnil s roko. »Pop Milivoj,« mi je pojasnil.
Iz kočje je skočil mlad svečenik in naju je vabil:
»Ne dalje: — moj dom valu čaka!
Pop Milivoj, zelo prijazen in precej naobražen gospod, je naju vzel pod pazduho:
»Samo čašico, samo trenotek,« je brsil.
S praga pa se je klanjala popadija, vesela, prijazna in mlada ženica.
Da bi jih vrag, te pope: sleherni ima lepo ženol. Grde popadije še nisem videl! —
(*) Kubura — t. puška.

Dolgo se nisva mogla muditi. Ali popu Milivoju in popadiji sem moral obljubiti, da prebijem drugo leto vsaj nekaj svojega dopusta v njiu domu.
»Z vama bi šel,« je dejal pop Milivoj, »a imam ravno zdaj kmalu pogreb.«
Pogrebov ne gledam rad, pogrebni obredi me vselej silno potro. Posebno pa pogrebi, ki imajo toliko teatralike, kakor sem jo že prej večkrat videl v naših južnih krajih.
In res: Ko sva prišla z Ilijom iz vasi, sva srečala pogrebce. Že od daleč sem slišal »nabranje« ali »naricanje«.
Pri nas se sorodniki jokajo, ko spremljajo pokojnika in žalujejo, če že žalujejo. Po naših južnih krajih pa opravljajo jok in žalovanje — najeti žalovavci, ki jih sorodniki plačajo kakor pri nas pevski zbor ali kak sirotinski zavod, da pobaha ali podaljša vrsto spreveda.
To tam krepko opravi navadno kaka starejša ženska.
Taka ženska je bila torej tudi tu v sprevedu in je »naricala« ali »nabrala« mladeniču, ki so ga nesli v peščen grob.
Jao meni, crnoj kukavič!
Što sam danas jedna dočekala!
Teško meni, tužni puti,
jao, sine, (h)rano moja!
Jao, moje mile oči, što mi se razsrdio!
Kom' ostavljaš majku svoju?
Ko će mene razgovarati?
Ko će mene jednu čuvati?
Ko će mene jednu braniti?
Ko će nama travu kositi?
Ko će nama njivu orati?
Ko će nama blago čuvati?
Crna smrti, sinko zlati,
Čime ču se ponositi?
Zašto mene ne umori?
Jao meni, večna kuca!
Jao meni, (h)ladna rako (grob)!
Crna smrti, majka moja,
Čuvaj meni sinka moga,
sinka moga, premiloga!
Babnica se je drla, tulila je, kakor bi se morala zdaj zgruditi od same žalosti, drla se je in je naštevala v krasnih besednih zvezah same čudovite in lepe lastnosti pokojnika in silno silno žalost sorodnikov.
Oriente. Teater. Žalostna igra na odru! Dobre ocene tisti igri ne morem napisati. Vsa uprizoritev mi je bila odvrtna.
Nekaj težkega, resnega je pa le leglo nama na dušo, da sva skoraj vso pot govorila o takih stvareh.
Posebno živa in scenično močna se mi je zdela »kletva«, o kateri sem že prej večkrat kaj slišal.
Ce namreč kdo doživi kako škodo po zlobni roki ali po brezvestnem tatu doma ali na polju, gre in potoži krivico, ki se mu je zgodila, svojemu popu.
Prihodnjo nedeljo pop spred oltarja naznanil vernikom, kaj se je zgodilo

temu in temu sosedu, in ostro pozove krivca, da škodo poravnava. A da krivca ni sram, se ponudi pop za posredovalca in obljubi spovedno molčečnost.
Ce se krivec oglasi pri popu in škodo poravnava, naznanil pop drugo nedeljo in pokliče oškodovanca, da spravi povrnjeno stvar; če pa je grešnik trdovraten in po treh zaporednih nedeljskih oznanilih ne poravnava škode, izreče pop nad njim »kletv«.
Javna »kletva« se opravi v cerkvi po obredniku takole:
Pop vzame v eno roko križ, v drugo roko gorečo svečo; poklekne sredi vernikov in drži križ in gorečo svečo navzdol.
Tudi verniki, ki sicer nikoli ne klečijo, pokleknejo, v zvoniku zvonijo mrtvaški zvoni.
Pop slovesno preklinja zločincu srečo, rod, polje, vse, česar bi se lotil, naj se mu ponesreči; za grob naj bi mu ne vedeli; dom naj bi se mu opustil; itd.
Verniki klečijo, držečjo in zamolklo potrjujejo vsak odstavek »kletve« z besedico: Amin!
Pop Ilija je samo enkrat moral opraviti tako kletve in je ne bi rad več, tako ga je pretresla.
Tudi meni ni bilo vseč tako strahovanje.
»Saj kletva se uporablja samo v mejnih slučajih,« je razlagal pop. »Ce se krivec ne boji kletve, je grešnik, ki se ji skrivaj smeje in si jo sam potrjuje z besedico »Amin«. Skoraj zmerom pa zadostuje, da samo enkrat okličem pri tožbo.«
Zdaj šele sem razumel, kaj je pomenilo, ko sem včasih slišal tako oznanilo: Tuži se, Nikola Radoš ...
Ne, »kletva« je huda zadeva!
Med takim pogovorom sva prišla v Kistanje.
Pred lepo, enonadstropno hišo sredi čednega vrtička se je pop Ilija nasmehnil:
»Tu stanuje moj ženitovanjski kum. Stopiva k njemu; hud bi bil, če ga ne bi obiskala.«
V veži naju je prestregla mlada gospodična, ki se je naju močno razveselila. Zgolela je in zgolela, ob koncu hodnika so se odprla vrata. Njena mati, postarna gospa, se je veselo začudila:
»Oče Ilijo —!
Ko je pozdravila tudi mene, naju je posadila v krasno, zelo okusno opremljeno sprejemno sobo.
Gospodična, ki je bila za trenutek izginila, je naenkrat postavila pred naju čašico »rakije«, krožnik suhega grozdja in še nekaj drugih slaščic.
Po vsej hiši je plaval vonj zdravil.
»A kako, kum Pero?« je vprašal Ilija.
»Ordinira; neki bolnik je pri njem,« ga je opravičila žena.
Kum Pero je okrajni zdravnik.
To mi je pojasnil poredni Ilija šele zdaj.

Kmalu je prišel k nam.
»O, to me pa res veseli, da si nam privedel svojega slovenskega gosta,« se je doktor smehljaj in mi takoj razodel, da je — »takodjer Slovenec«.
Samo po materi je Slovenec. Mati je bila z Bleda. Ko sta se z njegovim očetom vzela, je prestopila v pravoslavje in je postala »žestoka Srbkinja«. Samo v pesmih je ostala Slovenka. Pela je same slovenske pesmi in sanjnila o planinah in gorah, o Bledu in Savi in o mili Ljubljani.
Kajpada smo začeli govoriti o Bledu, o Savi, o Ljubljani, o planinah in gorajskih gorah, o Sloveniji in Slovencih.
Zlasti gospodična se je zanimala za vse. Sedela mi je nasproti in se vedla kakor dama iz velikega sveta. In nič afektiranega ji ni bilo ne v besedah, ne v vedenju. Bila je zabavna, a obenem moška in resna.
E, gospodična, gos vi niste, to že vidim. Niste podobni avšam, priskutim in domišljavim dondam, ki človek včasih ne ve, kaj bi z njimi, če se jim ravno ne more gladko ogniti!
Pa vi, gospa, ste žena, da je človeku prijetno biti pri vas. Kakor ne bi prišel šele ta trenutek v vaš zali dom! Vse je naravnost in od srca, ni narejeno in prisiljeno, zlagano. Kako dač za nami so nekatere storaste »mislivosti«; »mislivosti« — da bi jim vrag ta neslovenski in neumni pridevek!
(Dalje.)
Droblj.
* Biseri ameriške milijonarke. New-yorska tvrdka draguljev »Tiffany Comp.« je vložila tožbo proti Mrs. Sidi Spreckels, vdovi bogatega ameriškega tovarnarja sladkorja. Vdova je namreč pri omenjeni tvrdki kupila dragoceno biserno ovratnico za 100.000 dolarjev, katere svote pa ni izplačala takoj. Letos je bila na dirkališču v Londonu, kjer se je sešla z znanim športnikom W. Barwettom ter ga povabila na večerjo. Večerja je minula, Barwett je izginil brez sledu, z njim pa tudi dragocena ovratnica. Tvrdka je izposlovala pri sodišču nalogo, da banke ne smejo izdajati lepi in zabave željni vdovi denarja dotlej, dokler ne poravnava dolga za ovratnico.
* Princ in podkev. Nemški časopisi prinašajo vest, da se bivši nemški prestolonaslednik bavi s kovaštvom ter tu in tam pomaga vaškemu kovaču v Weringenu. Tako pripovedujejo, da je pred kratkim skoval par podkev za 10 goldinarjev in je dobiček delil na polovico s kovačem. Če to ni samo pravljica, potem je princ našel zgoreni poklic.
Proda se:
LEPA VILA
v Sp. Šiški s 4 stanovanje z vrtom in različenim pohištvom se proda. Polzeva se Kamenska ulica 283. Sp. Šiška. 2105

NA DRAŽBI
se proda spalnica pohištvo v nedeljo do 2. ure popoldan. Rudnik pod Cerkvijo št. 3. 2105
RESTAVRACIJA
s 4 oravov zemljišča, hotel s kavarno in vinski trgovino na Kranjskem, posestava od 2 do 120 oravov, vila in stanovanjska hiša z vrtom, opekarna, tovarna proda pisarnja Zagorski, Maribor, Barvarska ul. 2. 2089
Službe:
TRGOVSKI POMOČNIK
mlad, spreten, prodajalec manufakture, več v trgovini mešanega blaga, se sprejme s 15. novembrom. Jos. Krivec, Krško. 2104
EMAJLER IN LAKER
z večletnimi spričevili, izvežban tudi v kovinskem ujekovanju, išče mesta pod »Srečo« na upravnistvo. 2102
VEČ DOBRO IZVEŽBANIH KROJAŠKIH POMOČNIKOV
za možko in damsko delo za trajno prot dobrim plač sprejme Andrej Oman, krojaški mojster, Rajhenburg. 2094
DVA KROJAŠKA POMOČNIKA
sprejme takoj Janko Rozman, Zgornja Šiška 24. 2093
MLADE, INTELIGENTNE DELAVCE
katere bi izučil v papirni stroki sp. gimn. Kartonažna tovarna I. Bonač, sin, Copova cesta 16. 2090
VEČ PRIDNIH DELAVK
sprejem. One iz Ljubljane in bližnje okolice imajo prednost. Kartonažna tovarna I. Bonač, sin, Copova cesta 16. 2079
URADNIKA
iščeta delo za popoldanske ure ali na dom. Ponudbe pod »Računar« na upravo »Jugoslavije«. 3197
KNJIGOVODJA
ali spreten kontorist, samostojna moč z večletno prakso z dobriimi spričevili, zmožen ameriškega knjigovodstva in bilance ter slov.-hrvaškega in nemškega dopisovanja se sprejme prot dobrim plač takoj ali pozneje. Pisemne ponudbe je nasloviti: F. CUDEN, Ljubljana, Prešernova ul. 1. 2090
Razno:
KROJAŠKO DELO
mešano oddam na dom. Naslov v upravi. **LOKAL**
ob glavni cesti z električno železnico ob periferiji Ljubljane, se odda interesentu, ki bi bil pripravljen plačati najemnine za več let naprej. Pisemne ponudbe pod »letno 18 tisoč« na anonimno družbo Aloma Company, Ljubljana Kongresni trg 3. 2101
AMERIKANEC
bančni uradnik, govori hrvaško, išče sobo pri boljši rodbini. Plačam rad vsako ceno in ostanem stalno v Ljubljani. Ponudbe prosim na D. F. Andrejevich, pri centrali Jadranske banke v Ljubljani. 2106
ZLATO — SREBRO
staro — zlomljeno. F. Cuden, Ljubljana, Prešernova ulica 1. 818
Zenitne ponudbe:
POZOR! 29 LETNI KMEČKI FANT
precej izobražen s 65 tisoč Lir. gotovino, želi znanja v svojo ženitve s pošteniim slovenskim dekletom ali mlado vdovo, katere imajo svoja posestva imajo prednost. Le resne ponudbe se prosijo poslati na št. 6789 pošto ležeče Planina pri Raketu. 2103
postavi v vrsto. In če je on pri nas, bomo kmalu gotovi z vami. Štirje smo tu. Za najmanjšo razdaljico smo pripravljeni ubiti kogarkoli. Toda on, sveti Pankracij sam mi je prica, nam lahko boba po bunah, ako hoče. Naše glave so njegova last. Že vsakemu izmed nas je po parkar rešil življenje. On, gróm in strela, je pač on. Punktum! ...
»Najboljši rapir, kar jih premoreta Francija in Italija!« je viknil Corpodibale.
»Jal« je zarjul Bouracan. »Naj mojster jel«
»Naj globlček!« je pritrdil Strapafar, brišoč si oči.
»Royal de Beaurvers!« je dejal Trinquemaille.
In vsa četvorica se je odkrila.
Henri jih je poslušal z urklim obličjem in z gnevom v rci. Razločno je čutil, kako ga prešinja groza in celo nekakšno spoštovanje.
»Royal de Beaurvers!« je dejal in skomignil z rameni. »Kaj pa je to?«
(Dalje prlj.)

Michél Zevaco:
„NOSTRADAMUS.“
Matere ni bilo na sestanek. Otrok je poginil, kakor mu je potem zatrdil Brabant. In ta otrok se je zdaj vzdignil pred kraljevo dušo. Zagledal ga je takšnega, kakršen je bil v trenutku, ko ga je v Tempelski ječi iztrgal iz materinega naročja. Videl ga je otepati okrog sebe in slišal ga je kričati. Takratni princ Henri se ni plašil otroškega kričanja. Zdaj pa, po dolgih dvalndvajsetih letih, je vztrepetal, ko je začul v duhu spet tisti plač.
Obrisal si je čelo in zamrmral:
»Otrok je mrtev ...«
Klateži pač niso poznali strahu — razen naravnega strahu pred zanko, ki pa tudi ni bil posebno hud. Ko pa so slišali te čudne besede, izgovorene s tako turobnim glasom, jih je vendar nekaj izpreletelo.
»Otrok je mrtev?« je preplašeno ponovil Trinquemaille.
»Oho!« je zagodel Strapafar. »Mari tu pobližjo otroke?«

»Sagrement!« je zarenčal Bouracan.
Toda že se je vračala Henriju prisotnost duha. Otresel je le spomine kakor veja suho listje, pomeril klateže z očmi ter dejal:
»Molčite, lopovi! Jaz sem tisti, ki vprašuje. Odgovorite: ali ni prebival svoje dni v tem stanovanju vojnik, po imenu Brabant Brabantson? Ste ga li poznali?«
»To se ve, da smo ga poznali, siromakal!« je rekel Strapafar. »Vri tovariš je bil; pod njegovim poveljstvom smo imeli vedno dovolj dela in jela.«
»Brabant je mrtev!« je dejal Corpodibale.
Henri je vzdihnil, kakor bi se mu bil kamen odvalil s srca. Takoj nato pa je dodal Bouracan:
»Mrtev! Kakor otrok!«
»Kakor kateri otrok?« je zarjul kralj, čuteč, kako mu izginja kri iz obličja.
»Nu, kakor otrok, o katerem ste govorili, zlahtni gospod,« je menil Bouracan in ga debelo pogledal.

»Dobro,« je zarenčal Henri. »A zdaj odgovorite: kdo je lopov, ki sem imel opravka z njim in ki vam poveljuje, kanale razbojniške?«
Četvorica se je vzravala v svojih eunjah in se obledela z dolgimi pogledi. Strapafar je tako srdito udaril z nogó ob tla, da bi bil kmalu izgubil podplat, ki je bil privezan z vrvice; Bouracan pa je polčil roko na držaj svojega ogromnega rapirja.
»Potrpajte malo!« je dejal Trinquemaille z nežnim glasom. »Pustite meni vodstvo v tej kočljivi zadevi. Gospod,« je povzel, »opozoriti vas moram, da smo plemiči.«
»Bog in bogme!« je pritrdil Strapafar, zvevale od občudovanja.
»Plemiči,« co Diote se je razkošatil Corpodibale.
»Ta, kospoti!« se je dostojanstveno pridružil Bouracan. »Biemenidaši, sagrement!«
Ponosen na uspeh svojega razodetja, se je Trinquemaille kar najskromneje priklonil la zaključil:
»Iz tega sledi, častiti gospod, da ste gazili v najgloblji ziniti ko ste nas imeli za razbojnik. Kar pa se tiče njega, bodite tako dobri in ne pitajte ga v moji navzočnosti z lopovom. Solze mi silijo v oči, ako pomislim, da bi vas moral v takem slučaju zaklati, ne vedoč, ali ste v stanju milosti božje.«
Henri je videl, kako je četvorica rok zrahljala štiri bodala v nožnicah. Povedali smo že, da je bil hraber človek. Toda ti štirje obrazi in štiri bodala, ki so se svetila tik pred njegovim nosom, so ga nehote navdali z opreznostjo. Razume se, da so naši štirje »blemenidaši« v svoji zakrpanih usnjatih jopičih, v plačih, ki so šteli več lukenj, nego je zvezd na nebu, v zmečkanih klobukih in luknjastih črevljih, s svojimi aoligimi brki in brezkončnimi rapirji in že od daleč dišali po mahu in vrvi.
»Kdo je,« se je izlil Trinquemaille, »o tem bi se dala povedati dolga istorija, ki bi zanimala marsikatero žlahtno in junaško družbo. Ali ste ga opazovali pri delu, kaj? Verjemite mi, jaz, ki govorim z vami, sem ga nešteto krat videl počenjati se dosti lepše stvari. Pedeset se vas lahko

nas imeli za razbojnik. Kar pa se tiče njega, bodite tako dobri in ne pitajte ga v moji navzočnosti z lopovom. Solze mi silijo v oči, ako pomislim, da bi vas moral v takem slučaju zaklati, ne vedoč, ali ste v stanju milosti božje.«
Henri je videl, kako je četvorica rok zrahljala štiri bodala v nožnicah. Povedali smo že, da je bil hraber človek. Toda ti štirje obrazi in štiri bodala, ki so se svetila tik pred njegovim nosom, so ga nehote navdali z opreznostjo. Razume se, da so naši štirje »blemenidaši« v svoji zakrpanih usnjatih jopičih, v plačih, ki so šteli več lukenj, nego je zvezd na nebu, v zmečkanih klobukih in luknjastih črevljih, s svojimi aoligimi brki in brezkončnimi rapirji in že od daleč dišali po mahu in vrvi.
»Kdo je,« se je izlil Trinquemaille, »o tem bi se dala povedati dolga istorija, ki bi zanimala marsikatero žlahtno in junaško družbo. Ali ste ga opazovali pri delu, kaj? Verjemite mi, jaz, ki govorim z vami, sem ga nešteto krat videl počenjati se dosti lepše stvari. Pedeset se vas lahko

BUKOV LES
za kurlavo
mlad, dobro posušen, v januarju letos sekan, okoli 15 vagonov
5 km od postaje se ceno proda. — Naslov v upravi lista.
Prepričajte se sami
da kupite in najsolidnejše obleke za gospode in dečle. Sukno najfinjše vrste za gospode in dame.
Vse krojaške potrebščine pri tvrdki
celje IVAN MASTNAK celje
Kralja Petra cesta šte. 37.
fotozam izdelovanje obiek, po najnovejši modi.

Dr. GROVER
zopet ordinira.
„Philligrafit“
siva barva proti rji
beli in črni email-lak, minij, i. dr. barve, kristalni boraks, naftalin in drugo. Kemikalije v zalogi po jako nizkih cenah
„Promet“
tehn. Industr. podjetje, Ljubljana.

Posestva, hiše,
naprodaj: v Ljubljani več hiš, vile na Bledu, na Gorenjskem večje posestvo za trgovino in gostilno, v trgu na Dolenjskem lepa hiša z velikim vrtom in kletmi, vodne sile in poslopja za tovarne.
Gospodarska pisarna dr. Ivan Černe
Ljubljana, Miklošičeva ul. 6.
Risalna orodja
na drobno in na veliko pri
Vil. Sequardt
Delavnica za precizno mehaniko.
Ljubljana, Dalmatinova ul. 5.
Zahtevajte cenik

Velika trgovska hiša v Kranju
na zelo prometnem kraju, z velikim letnim prometom se proda.
Ponudbe pod:
„Trgovska hiša“
na Aloma Company, d. z. o. z.
Ljubljana, Kongresni trg 3.
Menjalnica Max Metzl, Graz
Albrechtgasse 8, vhod iz Neuthorgasse 35/II.
Najkulantnejše cene za valute in devizije.

Šivalni stroji so dospeli.
Jos. Petelinc, Ljubljana
Sv. Petra nasip 7.
V najem ali v nakup se išče tovarniški lokal
V nakup se išče stavbišče obsegajoče ca. 150 quadratnih klafter. Ponudbe na Aloma Company d. z. o. z.
Ljubljana, Kongresni trg 3.
Čitajte in naročite „Jugoslavijo“

Bančni uradnik

išče mesečno sobo s 1. novembrom, če mo-
goče s hrano. Ponudbe pod „Bančni uradnik“
na upravo lista.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski
premog

vseh kakovost v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov
za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

Prima čeboslov. in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.
Naslovi: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. v Ljubljani, Nunska ulica štev. 19.

POZORI

POZORI

BANKE, GROSISTI, TOVARNE!

NAJCENEJŠA IN NAJBOLJŠA REKLAMA JE ŽEPNI REKLAMNI

:-: KOLEDAR :-:

ZA LETO 1922.

LICNE ŽEPNE REKLAMNE KOLEDARJE ZA LETO 1922 V DVEH LICNO IZDELANIH
OBLIKAH 6x4 cm IN 12x7 cm IZDELUJE VSAKO MNOŽINO V NAJKRAJŠEM ČASU
ZVEZNA TISKARNA IN KNJIGARNA V LJUBLJANI.

ZAHTEVAJTE OFERTO!

ZAHTEVAJTE OFERTO!

Premog **Premog**
prvovrsten

kosovec in orehovec po zelo nizki ceni,
dobavljiv takoj in za stalno.

Vprašanja pod „premog“ na upravo lista.

Dobava samo v vagonih.

Priporoča se

za izdelovanje vsakovrstnih oblek
za gospode in dečke po najno-
vejšem kroju in po zmerni ceni.
Jakob Kovač, Celje, za Kresljo 6.
civilni in vojaški krojač.

Ažuriranje

strojno uvezenje motivov, izde-
lava zastorov, specialna pred-
tiskarija narodnih vzorcev, elek-
trično prebadanje šablón.
Toni Jager-Černe & Ko.
Ljubljana, Židovska 5.

Obvestilo.

Imam v zalogi vse sokolske potrebščine.
kroje, telovadne obleke, čevlje, ovrtnike
gumbe za člane in članice.

Cenik na razpisno agor

PETER CAPUDER

Zdravo! Dobaviteli J. S. S.

Parketne desčice

iz slavonskega hrasta dobavlja
v vsaki množini in poklada
najceneje

Jos. R. Puh

Ljubljana

Gradaška ul. 22. Tel. 513.

Večja množina odpadkov

belega papirja

se prodaja.

Porablivo zelo za mesarje,
delikatese itd.

Natančneje v upravi lista.

Šolski zvezki,

lastna zaloga L 1, L 2, L 3, L 4,
L 5, (L 6, za cirilico) 8 listov,
100 kom. K 110.— Nadalje od
12, 16, 20, 24, 32, 40, 60, 80,
listov male in velike.

Vse šolske potrebščine.

Cigaretni papir,

Olleschau, Abadie, itd.

Stročnice štev. 2 in 3.

Svilen in krep papir. Venci in
šopki za neveste. Perje za rože.
Pratike Družinske in Blaznikove
Razpošilja po nizkih cenah.

Uran - Papirnica

Ljubljana, Mestni trg 11.

Polyglott

prestavlja iz vseh na vse
jezike, prepisuje rokopise
na stroj, prevzame pisar-
niška dela.

Uradne ure: od 15 do 18 ure.

Ljubljana, Karlovska cesta 24. I.

IVAN ZAKOTNIK,

mestni tesarski mojster

Telefon 379 LJUBLJANA Dunajska c. 46

Vsakovrstna tesarska dela, kakor: moderne lesene stavbe, ostre-
šja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna
tla, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje itd.

Gradba lesenih mostov, jezev in mlinov. Parna žaga. Tovarna furnirja.

Čretnik Jože

graditelj mlinov in žag,

St. Jurij ob južni železnici

se priporoča vsem cenjenim interesentom za zgradbo
mlinov in žag. Priporoča osobito lesene jermenice
lastnega izdelka in vse vrste mlinskih kamnov kakor
tudi druge mlinske potrebščine.

Lastnika: Genica & Drago Vojska

„TRIGLAV“

Jugoslovanska izdelovalnica perila

Ljubljana, Vojvoda Mišiča 21

naznanja, da je preselila svojo delavnico s Poljanskega nasipa 10 v novo
urejene prostore z električnim obratom na Vojvoda Mišiča cesto št. 21.

Tovarna „TRIGLAV“ izdeluje po brezkonkurenčnih cenah in v najmo-
dernejši obliki iz prvovrstnih tkanin: moške in ženske srajce, spodnje hlače,
plastrone, mehke ovrtnike, ženske bluze, predpasnike, samoveznice etc.

Ponudbe na zahtevo. — Razpošilja po celi državi. — Samo na debelo.

„TRIGLAV“ J. I. P. Ljubljana.

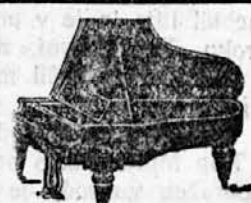
Alfonz Breznik

bivši učitelj Glash. Matice
zapis. izvedenec dež. sod.
Ljubljana, Kongresni trg 15 (pri nunski cerkvi)

Najslavitejši klavirji, pianini in harmo-
niji, Förster, Bösendorfer, Heitzman etc.
na obroke in posodo!

Velikanska zaloga violon, strun in vseh
glashil.

Proda se pianola in fonola. Največje in najposobnejše
podjetje v Jugoslaviji.

Novo došlo!

Posteljno perje
Fino perje (Caunen)
Preproge
Posteljni predložki
Gradi za madrace
Platno za slamnjake
Nanking

Iniet
Brisalke
Kuhinjske brisače
Umivalne rute
Voščene rute
Posteljni vložki

po najnižji ceni pri

K. WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ulica štev. 10.

Parna pekarna Jean Schrey-a naslednik

Jakob Kavčič

LJUBLJANA

GRADISCE 5

naznanja slavnemu občinstvu, da lahko večkrat na dan postreže s
svežim in vsakovrstnim pecivom. Priporoča se za najbolj. naročila.

Prodaja se v naslednjih prodajalnah:

Prešernova ul. 26. M. Strauss, Skofja ul. M. Bergant, Spodnja
Siška 61. Zanoškar, Poljanska c. Zabnikar, Kongr. trg 5. Svetel,
Tržaška c. Cernak, Tržaška c. Kat. Konzule, mlekarna, Poljanska c.

KUPUJEM

poleg odtisnjene poštne znamke, ne izpod
100 kosov jedne vrste, znamke morajo biti
popolnoma cele in osnažene ter s papirja od-
stranjene. Ljubljanska serija po: 3, 5, 15, 25, 30, 40, 50,
in 60 vinarjev.

Ista serija po: 20, 40, 45, 50, 60 para ter 10 dinara.
Sedanje izdaje samo v celih serijah, ter ne izpod 10 serij
jedne vrste, nadalje znamke po 15 in 20 kron.

Kupujem tudi cele serije znamk.

Knjigarna Izidor Steiner

Brod na Savi.

Zajčje kože kupuje

tovarna klobuka i šešira d. d.
v Skofji Loki.

Podpisani bančni zavodi si dovoljujejo
javiti, da so prejeli od Ministrstva financ

**dovoljenje za poslovanje
z devizami in valutami**

v smislu novega pravilnika z dne 23. sep-
tembra 1921.

V LJUBLJANI, meseca oktobra 1921.

Jadranska banka. Ljubljanska kreditna banka.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo.

Slovenska eskomptna banka.

Zadružna gospodarska banka.